

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти**

**«ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕТИЧНОГО
КОНТЕНТУ ТА ВЕРИФІКАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ»**

Електронний навчальний курс

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри технологій
навчання, охорони праці та
інклюзивної освіти
протокол №1 від 7 січня 2026р.
завідувач кафедри

Юлія Грибовська

Біла Церква 2026

Категорія слухачів: педагогічні працівники закладів професійної освіти галузі знань 01 «Освіта»

Розробник: Лілія ХМАРНА, доцентка кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка філософії

Рецензенти:

Юлія ГРИБОВСЬКА, завідувачка кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидатка економічних наук, доцентка

Олена ШУТІНА, професорка кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», докторка педагогічних наук, доцентка

Хмарна Л.В. Онлайн-інструменти для створення етичного контенту та верифікації інформації: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2026. 112 с.

Актуальність курсу обумовлена критичною необхідністю формування когнітивної стійкості суб'єктів освітнього процесу в умовах гібридної агресії. У період воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення високий рівень цифрової культури педагога стає стратегічним інструментом національної безпеки, що гарантує захищеність освітнього простору від маніпулятивних впливів. Зміст програми безпосередньо реалізує завдання Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. (Із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ № 294-р від 25.03.2025 та Постановою КМ № 1796 від 31.12.2025), де одним із ключових векторів визначено перехід до якісно нової цифрової екосистеми навчання. Це є фундаментальною умовою забезпечення якості професійної освіти та підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних фахівців у добу глобальної цифрової трансформації.

Мета курсу полягає у системному вдосконаленні цифрової та медіаінформаційної компетентності педагогів через оновлення знань про мережеву етику, розвиток стійких навичок щодо створення якісного авторського контенту та опанування високотехнологічного інструментарію верифікації даних.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 6 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття.

© БІНПО УМО НАПН України, 2026

© Хмарна Л.В., 2026

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1.	АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ	4
2.	ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ.....	7
3.	ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	9
4.	ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	17
5.	ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ.....	18
6.	НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ.....	19
6.1.	ТЕОРЕТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ЛЕКЦІЇ «ЦИФРОВА ЕТИКА ТА ІНСТРУМЕНТИ СТВОРЕННЯ МЕДІАКОНТЕНТУ».....	19
6.2.	МАТЕРІАЛИ ТА ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	45
6.2.1.	ОСНОВИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ: ВЕРИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА ФАКТЧЕКІНГ.....	45
6.2.2.	ПРАКТИКУМ: СТВОРЕННЯ ЕТИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО МЕДІАКЕЙСУ.....	70
6.3	ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	100
6.4.	ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА.....	102
6.5.	КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	104
7.	ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ.....	108
8.	КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ.....	110
9.	ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА.....	111

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Освітянська спільнота України має високий інтелектуальний потенціал, проте у сфері професійного використання цифрового інструментарію та критичного оцінювання інформаційних потоків існують певні прогалини. Це нерідко призводить до ненавмисного поширення неперевірених даних або використання контенту без урахування етичних і правових норм. Мотивація та рівень цифрової підготовки у різних категорій педагогів суттєво відрізняються. Зокрема, представники старшого покоління часто демонструють обережність щодо новітніх онлайн-платформ через складність їхнього інтерфейсу та ризики кібершахрайства. Натомість молоді фахівці, маючи високу технічну адаптивність, часом не володіють достатнім досвідом глибокої верифікації джерел та дотримання академічної доброчесності.

Цифрові технології стрімко розвиваються, а інструменти штучного інтелекту та графічного дизайну стають все доступнішими для педагогів. Водночас фундаментальною умовою якісної трансформації професійної освіти є підвищення загального рівня інформаційної гігієни та етичної відповідальності викладача. Саме брак цих компетенцій значною мірою стримує розвиток сучасного електронного освітнього середовища. Очевидною є проблема, коли при наявності технічних можливостей створювати контент, педагоги не мають достатнього обсягу знань щодо його етичного оформлення та способів захисту від маніпулятивних впливів.

Ще одна прогалина у медійних знаннях освітян – це методи швидкого фактчекінгу. Значна частина фахівців не використовують спеціалізовані сервіси верифікації фото, відео та текстів з різних причин: не знають про існування таких ресурсів, не змогли самостійно розібратися в їхньому функціоналі або не усвідомлюють небезпеку дипфейків та пропаганди. Це призводить до поширення дезінформації, що в умовах воєнного стану негативно впливає на емоційний стан здобувачів освіти та безпеку навчального процесу.

Формування медіаграмотності – це цілісна система освітніх заходів, спрямована на розвиток навичок безпечної та етичної роботи в інформаційному просторі педагогічних працівників ЗПО. Ця робота має здійснюватися з врахуванням вікових особливостей слухачів, їхнього професійного досвіду та рівня володіння ІКТ. Навчання може відбуватися як у форматі інтенсивних курсів підвищення кваліфікації, так і шляхом неформальної та цифрової освіти. Вище висвітлене обумовило актуальність

грунтовного вивчення основ верифікації інформації та етики створення контенту в закладах професійної освіти.

Відповідно до Закону України «Про медіа» та Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, розвиток медіакомпетентності педагога є стратегічним завданням. Це не лише виконання вимог професійного стандарту, а й реалізація державної політики щодо формування критичного мислення громадян у відповідь на виклики гібридної агресії. Закон України «Про освіту» (стаття 12) декларує потребу у формуванні ключових компетентностей, серед яких інформаційно-комунікаційна є базовою. Саме на розвиток цієї здатності орієнтований цей електронний навчальний курс. Програма складена таким чином, щоб педагоги розширили знання з медіаграмотності та навчилися інтегрувати ці навички у свою щоденну професійну діяльність.

Засвоєння курсу «Онлайн-інструменти для створення етичного контенту та верифікації інформації» є запорукою безпечного інформаційного майбутнього учасників освітнього процесу. Практичні завдання розроблені для стимулювання критичного та системного мислення, здатності логічно обґрунтовувати достовірність джерел та приймати зважені рішення щодо поширення інформації.

Актуальність курсу обумовлена критичною необхідністю зміцнення інформаційного суверенітету України та розбудови когнітивної стійкості суб'єктів освітнього процесу в умовах гібридної агресії. У період воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення високий рівень цифрової культури педагога стає стратегічним інструментом національної безпеки, що гарантує захищеність освітнього простору від маніпулятивних впливів. Зміст програми безпосередньо реалізує завдання Національної стратегії розвитку освіти до 2030 року, де пріоритетним визначено перехід до якісно нової цифрової екосистеми навчання. Курс спрямований на подолання розриву між технічним володінням гаджетами та реальною здатністю фахівця здійснювати глибоку верифікацію даних, дотримуватися інформаційної гігієни та транслювати цінності академічної доброчесності. Це є фундаментальною умовою забезпечення якості професійної освіти та підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних фахівців у добу глобальної цифрової трансформації.

Мета курсу полягає у системному вдосконаленні цифрової та медіаінформаційної компетентності педагогів через оновлення знань про мережеву етику, розвиток стійких навичок щодо створення якісного авторського контенту та опанування високотехнологічного інструментарію верифікації даних. Програма спрямована на формування професійної

готовності викладача до розбудови безпечного освітнього середовища, здатності ефективно протидіяти інформаційним маніпуляціям та реалізувати завдання цифрової трансформації освіти в умовах сучасних безпекових викликів.

Завдання курсу:

- актуалізувати та структурувати знання про засади мережевої етики, принципи кібербезпеки та стратегічні цілі Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. в контексті цифрової трансформації галузі; сформулювати систему методів протидії дезінформації, пропаганді та маніпулятивним впливам, забезпечуючи створення безпечного та стійкого до інформаційних загроз освітнього середовища;
- підвищити рівень професійної компетентності щодо майстерного володіння онлайн-інструментами візуалізації навчального контенту (Canva, Genially, Sony Vegas Pro тощо) із безумовним дотриманням норм авторського права та академічної доброчесності;
- розвинути практичні навички застосування сучасних алгоритмів фактчекінгу, використання OSINT-інструментів та сервісів штучного інтелекту для глибокого аналізу і верифікації мультимедійного цифрового контенту;
- удосконалити здатність інтегрувати принципи медіагігієни та критичного мислення у навчальний процес відповідно до актуальних державних стандартів професійної освіти.

Курс розраховано на 6 год.

Курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Реалізація завдань для досягнення результатів курсу здійснюється шляхом:

1. Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
2. Виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
3. Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь, навичок у професійно-педагогічній діяльності.
4. Написанні та захисті на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір).

2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

«ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕТИЧНОГО КОНТЕНТУ ТА ВЕРИФІКАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ»

Пояснювальна записка

Актуальність курсу обумовлена критичною необхідністю зміцнення інформаційного суверенітету України та розбудови когнітивної стійкості суб'єктів освітнього процесу в умовах гібридної агресії. У період воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення високий рівень цифрової культури педагога стає стратегічним інструментом національної безпеки, що гарантує захищеність освітнього простору від маніпулятивних впливів. Зміст програми безпосередньо реалізує завдання Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. (Із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ № 294-р від 25.03.2025 та Постановою КМ № 1796 від 31.12.2025), де одним із пріоритетних векторів визначено перехід до якісно нової цифрової екосистеми навчання. Курс спрямований на подолання розриву між технічним володінням гаджетами та реальною здатністю фахівця здійснювати глибоку верифікацію даних, дотримуватися інформаційної гігієни та транслювати цінності академічної доброчесності. Це є фундаментальною умовою забезпечення якості професійної освіти та підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних фахівців у добу глобальної цифрової трансформації.

Мета курсу полягає у системному вдосконаленні цифрової та медіаінформаційної компетентності педагогів через оновлення знань про мережеву етику, розвиток стійких навичок щодо створення якісного авторського контенту та опанування високотехнологічного інструментарію верифікації даних. Програма спрямована на формування професійної готовності викладача до розбудови безпечного освітнього середовища, здатності ефективно протидіяти інформаційним маніпуляціям та реалізувати завдання цифрової трансформації освіти в умовах сучасних безпекових викликів.

Завдання курсу:

- актуалізувати та структурувати знання про засади мережевої етики, принципи кібербезпеки та стратегічні цілі Національної стратегії розвитку освіти до 2030 року в контексті цифрової трансформації галузі;
- сформувати систему методів протидії дезінформації, пропаганді та маніпулятивним впливам, забезпечуючи створення безпечного та стійкого до інформаційних загроз освітнього середовища;

- підвищити рівень професійної компетентності щодо майстерного володіння онлайн-інструментами візуалізації навчального контенту (Canva, Genially, Sony Vegas Pro тощо) із безумовним дотриманням норм авторського права та академічної доброчесності;
- розвинути практичні навички застосування сучасних алгоритмів фактчекінгу, використання OSINT-інструментів та сервісів штучного інтелекту для глибокого аналізу і верифікації мультимедійного цифрового контенту;
- удосконалити здатність інтегрувати принципи медіагієни та критичного мислення у навчальний процес відповідно до актуальних державних стандартів професійної освіти.

Курс розраховано на 6 год.

Курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекції, семінарські заняття, проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухачів, тести, методичні рекомендації) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу «ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕТИЧНОГО КОНТЕНТУ ТА ВЕРИФІКАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ»			
Обсяг курсу	0,2 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 6 академічних годин, що відповідає 0,2 ЄКТС кредиту		
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної, інформальної та цифрової освіти		
A	Мета		
	Системне вдосконалення цифрової та медіаінформаційної компетентності педагогів через оновлення знань про мережеву етику, розвиток стійких навичок щодо створення якісного авторського контенту та опанування високотехнологічного інструментарію верифікації даних.		
B	Характеристика типової програми		
1.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30%;">Функціональна спрямованість</td> <td>Формування професійної готовності педагога до розбудови безпечного освітнього середовища, здатності ефективно протидіяти інформаційним маніпуляціям та реалізувати завдання цифрової трансформації освіти в умовах сучасних безпекових викликів</td> </tr> </table>	Функціональна спрямованість	Формування професійної готовності педагога до розбудови безпечного освітнього середовища, здатності ефективно протидіяти інформаційним маніпуляціям та реалізувати завдання цифрової трансформації освіти в умовах сучасних безпекових викликів
Функціональна спрямованість	Формування професійної готовності педагога до розбудови безпечного освітнього середовища, здатності ефективно протидіяти інформаційним маніпуляціям та реалізувати завдання цифрової трансформації освіти в умовах сучасних безпекових викликів		
2.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30%;">Фокус Типової програми</td> <td>Програма зорієнтована на озброєння педагогічних працівників ЗПО дієвим інструментарієм верифікації інформації та створення етичного контенту. Це дозволяє організовувати освітній процес на рівні сучасних вимог до цифрової компетентності, інтегруючи навички критичного мислення у практичну діяльність.</td> </tr> </table>	Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на озброєння педагогічних працівників ЗПО дієвим інструментарієм верифікації інформації та створення етичного контенту. Це дозволяє організовувати освітній процес на рівні сучасних вимог до цифрової компетентності, інтегруючи навички критичного мислення у практичну діяльність.
Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на озброєння педагогічних працівників ЗПО дієвим інструментарієм верифікації інформації та створення етичного контенту. Це дозволяє організовувати освітній процес на рівні сучасних вимог до цифрової компетентності, інтегруючи навички критичного мислення у практичну діяльність.		
3.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30%;">Орієнтація Типової програми</td> <td>Типова програма електронного курсу спроектована як гнучка траєкторія вдосконалення загальних та фахових компетентностей педагогічного</td> </tr> </table>	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу спроектована як гнучка траєкторія вдосконалення загальних та фахових компетентностей педагогічного
Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу спроектована як гнучка траєкторія вдосконалення загальних та фахових компетентностей педагогічного		

		працівника. Вона забезпечує синергію формального навчання з можливостями неформальної та інформальної освіти, стимулюючи безперервне інтелектуальне та професійне зростання в умовах відкритого цифрового суспільства
4.	Особливості типової програми	<p>Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗПО, які, в умовах цифрової трансформації сучасної освіти, оволодіють широким спектром професійних навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій.</p> <p>Особливості електронного курсу: структурування знань про засади мережевої етики, принципи кібербезпеки та стратегічні цілі Національної стратегії розвитку освіти до 2030 року в контексті цифрової трансформації галузі; формування системи методів протидії дезінформації, пропаганді та маніпулятивним впливам, забезпечуючи створення безпечного та стійкого до інформаційних загроз освітнього середовища; підвищення рівня професійної компетентності щодо майстерного володіння онлайн-інструментами візуалізації навчального контенту (Canva, Genially, Sony Vegas Pro тощо) із безумовним дотриманням норм авторського права та академічної доброчесності; розвиток практичних навичок фактчекінгу, використання SIFT-інструментів для глибокого аналізу і верифікації мультимедійного цифрового контенту; удосконалення здатності інтегрувати</p>

		принципи медіагігієни та критичного мислення у навчальний процес відповідно до актуальних державних стандартів професійної освіти.
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗПО в системі неформальної та інформальної освіти.
Д	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗПО у процесі практичного застосування цифрового інструментарію. Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного підходів та інноваційних технологій навчання: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.
Е	Програмні компетентності	

1.	Інтегральна компетентність	узагальнена здатність викладача комплексно розв'язувати складні професійні завдання та проблеми в умовах цифрової трансформації освіти, що передбачає критичне переосмислення інформаційних потоків, свідоме дотримання етичних норм цифрової взаємодії та творчу реалізацію освітнього процесу через проектування безпечного й високотехнологічного навчального контенту
2.	Загальні компетентності	<p>Освітологічна компетентність – здатність інтегрувати знання із сучасної філософії медіапростору та соціології цифрового суспільства, освітньої політики в галузі цифровізації ПО в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму; демонструвати цінності інформаційної безпеки, академічної доброчесності та цифрової етики як фундаменту професійної діяльності; вміння проектувати безпечну освітню траєкторію здобувача освіти, що базується на захисті людської гідності в медіасередовищі та пріоритеті критичного мислення над маніпулятивними впливами.</p> <p>Громадянська компетентність – здатність діяти як відповідальний громадянин, орієнтуватися в питаннях інформаційної безпеки держави та протидіяти маніпулятивним впливам, розпізнавати ворожі наративи у професійних спільнотах та плекати український контент.</p> <p>Цифрова компетентність – здатність впевнено, критично і відповідально використовувати цифрові технології для навчання та професійної діяльності; уміння</p>

		<p>здійснювати оперативний пошук, обробку, верифікацію та поширення фахової інформації; проектування безпечного цифрового освітнього середовища, створення адаптивного навчального медіаконтенту (інфографіки, інтерактивних плакатів, відеоінструкцій) засобами сучасних сервісів візуалізації; готовність дотримуватися норм кібербезпеки, цифрової етики та захисту персональних даних в умовах інтенсивної мережевої взаємодії.</p> <p>Соціальна та міжперсональна компетентність – здатність до конструктивної комунікації в цифровому середовищі, дотримання етичних норм та вирішення конфліктних ситуацій у мережевій взаємодії.</p> <p>Культурна компетентність – здатність до самовираження засобами медіатехнологій та розуміння етичних і естетичних вимірів цифрової культури.</p> <p>Здатність до навчання впродовж життя (Lifelong Learning) – здатність до постійного оновлення цифрових навичок через формальну, неформальну та інформальну освіту.</p>
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	<p>Андрагогічна компетентність – уміння визначати освітні потреби і запити у сфері цифрового розвитку, в контексті особливостей мотивації дорослих до критичного сприйняття інформації, застосовувати технології модерації та фасилітації в онлайн-середовищі, здійснювати супервізію процесу створення медіаконтенту, визначати результати навчання та спонукати до рефлексії щодо власної інформаційної гігієни.</p> <p>Професійно-педагогічна – здатність планувати, організовувати та</p>

		<p>контролювати діяльність суб'єктів освітнього процесу ЗПО та власну професійну діяльність в умовах цифрових трансформацій; здатність до вибору оптимальних прийомів, методів та форм навчання на основі володіння інструментами візуалізації (Canva, Genially тощо) для створення безпечних та сприятливих умов навчального процесу.</p> <p>Інноваційна – здатність педагога забезпечувати використання новітніх медіатехнологій в освітньому процесі, поглиблювати знання з педагогічної інноватики, розвивати уміння ефективного застосування навичок критичного сприйняття інформації на практиці через систему особистісних якостей медіаграмотного фахівця.</p> <p>Компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організовувати саморозвиток у питаннях медіакультури шляхом формальної та інформальної освіти; вдосконалювати професійно важливі якості (цифрову емпатію, академічну доброчесність), спрямовані на захист суб'єктів освітнього процесу від дезінформації як найвищої цінності суспільства</p> <p>Медіакомпетентність – комплексна здатність педагога ефективно взаємодіяти з медіасередовищем: свідомо обирати канали комунікації, критично оцінювати вплив медіа на освітній процес, створювати авторські медіапродукти та управляти власною цифровою репутацією (селф-брендингом) у професійних спільнотах.</p>
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	оновлення та систематизація знань

		<p>щодо принципів етичного створення, верифікації та поширення медіаконтенту педагогічними працівниками закладів професійної освіти в умовах інформаційної війни та повоєнного відновлення України; розуміння цифрової культури та медійної незалежності особистості; особливості використання ліцензій Creative Commons та дотримання авторського права у цифровій діяльності; формування культури академічної доброчесності при роботі з відкритими джерелами; вплив медіаграмотності на рівень безпеки освітнього середовища; набуття знань щодо медіаінструментів протидії кібершахрайству.</p>
	<p>Розвинені вміння</p>	<p>верифікація інформації за допомогою алгоритму SIFT; проектування авторських навчальних медіакейсів у сервісах Canva та Genially; професійне наповнення та ведення персонального цифрового портфоліо; розпізнавання маніпуляцій, фейків та дипфейків у фото- та відеоматеріалах; практичне застосування інструментів пошуку першоджерел та перевірки безпечності веб-ресурсів.</p>
	<p>Диспозиції (цінності, ставлення)</p>	<p>цифрова відповідальність: усвідомлення впливу поширюваної інформації на безпеку освітнього середовища та суспільства; критичне сприйняття: розвиток стійкості до маніпулятивних технологій та прагнення до об'єктивності; академічна доброчесність: глибока повага до інтелектуальної власності та авторського права; інформаційна відкритість та</p>

		гнучкість: готовність до постійного оновлення цифрових компетенцій у динамічному медіасвіті; рефлексія медіаповедінки: здатність до самооцінювання власної діяльності в мережі та її відповідності етичним стандартам.
--	--	---

Ключові слова

Цифрова етика, цифрова культура, медіаграмотність, медіакультура, інформаційна гігієна, критичне мислення, верифікація інформації, фактчекінг, метод SIFT, алгоритм перевірки, джерело інформації, фейк, маніпуляція, дипфейк, штучний інтелект, OSINT-методи, цифрова безпека, кібершахрайство, авторське право, ліцензія Creative Commons, академічна доброчесність, цифрове портфоліо, медіакейс, інфомедійна грамотність, професійна трансформація педагога.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Зміст модулів	Кількість кредитів ЕКТС	Загальний обсяг годин	Загальний обсяг аудиторних годин	Аудиторні години							Самостійна робота (спецкурс)
				Лекції	Семінарські заняття	Тематичні дискусії	Науково-практичні конференції	Спецкурси	Семінар-практикум	Самостійна робота	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>
Тема 1. Цифрова етика та інструменти створення медіаконтенту		2	2	2							
Тема 2. Основи медіаграмотності: верифікація інформації та фактчекінг		2	2		2						
Тема 3. Практикум: створення етичного навчального медіакейсу		2	2		2						
<i>Разом</i>		6	6	2	4						

5. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Цифрова етика та інструменти створення медіаконтенту.

Роль та фундаментальне значення цифрової етики в освітньому просторі під час викликів воєнного стану та стратегічного відновлення України. Концептуальний зв'язок між цифровою культурою педагога та якістю освітнього процесу. Алгоритми досягнення професійного успіху через розбудову безпечного медіасередовища. Цифрова трансформація викладача: від споживання інформації до створення якісного контенту. Моделювання індивідуальної карти компетентностей. Проектування та наповнення професійного цифрового портфоліо на засадах академічної доброчесності та поваги до інтелектуальної власності.

Тема 2. Основи медіаграмотності: верифікація інформації та фактчекінг.

Методологія медіаграмотності в професійній діяльності. Алгоритми перевірки достовірності інформації: метод SIFT та чек-листи верифікації джерел. Порядок пошуку першоджерел візуального контенту за допомогою Google Lens та TinEye. Верифікація відеоматеріалів як інструмент захисту від маніпуляцій. Використання плагіна InVID. OSINT-методи у роботі педагога: перевірка сайтів, реєстрів та профілів у соціальних мережах для підтвердження фактів. Інструменти протидії кібершахрайству. Порядок перевірки посилань на шкідливе програмне забезпечення як гарантована цифрова безпека педагогічного працівника професійно-технічної освіти.

Тема 3. Практикум: створення етичного навчального медіакейсу.

Цифрова трансформація професійної освіти. Стандарти медіакомпетентності педагога. Інтеграційний підхід та методика впровадження інфомедійної грамотності у професійно-теоретичну та практичну підготовку. Навчальний медіакейс та алгоритм його проектування. Інструментарій сервісів Canva, Genially, Sony Vegas Pro: від творчої ідеї до етичного втілення. Система ліцензування Creative Commons та культура цитування у цифрових напрацюваннях. Технології розробки інтерактивних вправ за методикою «Вивчай та розрізняй». Цифрове портфоліо як сучасна форма репрезентації професійного досвіду та творчих здобутків педагогічного працівника.

6. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

6.1. ТЕОРЕТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ЛЕКЦІЇ «ЦИФРОВА ЕТИКА ТА ІНСТРУМЕНТИ СТВОРЕННЯ МЕДІАКОНТЕНТУ»

ТЕМА 1.

1. Цифрова етика та цифрова культура сучасного педагогічного працівника в умовах трансформації освіти.
2. Стратегія створення успішного та безпечного медіаконтенту для учасників освітнього процесу ЗПО.
3. Класифікація інструментарію для створення медіаконтенту.
4. Правила ведення цифрового портфолію та дотримання академічної доброчесності.
5. Авторське право та ліцензії Creative Commons: як законно використовувати ресурси мережі.

Література: 1, 4, 5, 6, 9, 11, 14, 15, 16, 22, 25, 32, 33.

1. Цифрова етика та цифрова культура сучасного педагогічного працівника в умовах трансформації освіти.

Цифрова етика в сучасній освітній парадигмі розглядається крізь призму Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року та постає як антропоцентричний запобіжник, що забезпечує пріоритет особистості над алгоритмом. Вона виступає гарантом збереження суб'єктності здобувача освіти та його права на критичну рефлексію в умовах тотальної алгоритмізації навчання, не дозволяючи технологічній автоматизації нівелювати особистісний вимір педагогічної взаємодії.

ICT literacy (інформаційно-комунікаційна грамотність) – це здатність особистості використовувати цифрові технології, інструменти комунікації та мережі в контексті доступу до інформації, управління нею, її інтеграції, оцінювання та створення з метою успішного функціонування в суспільстві знань.

У площині медіаграмотності, важливо розуміти, що *ICT literacy* є базовим рівнем, на якому будується більш складна цифрова компетентність.

Складові *ICT literacy* за міжнародними стандартами (UNESCO або ETS).

1. **Визначення (*Define*).** Здатність використовувати цифрові інструменти для ідентифікації та чіткого формулювання інформаційної потреби.
2. **Доступ (*Access*).** Вміння знаходити та збирати інформацію в

цифровому середовищі.

3. **Керування (Manage)**. Організація та класифікація інформації за допомогою цифрових систем.
4. **Інтеграція (Integrate)**. Інтерпретація та представлення інформації (узагальнення, порівняння, контрастування).
5. **Оцінювання (Evaluate)**. Судження про якість, релевантність, корисність та ефективність знайденої інформації.
6. **Створення (Create)**. Генерування нової інформації та знань шляхом адаптації, дизайну або винайдення в цифровому форматі.
7. **Комунікація (Communicate)**. Поширення інформації в цифровому просторі з дотриманням етичних та правових норм.

Цифрова культура педагогічного працівника не обмежується інструментальною грамотністю (ICT literacy). Це цілісний формат цифрового існування, що визначає не лише набуті навички, а й саму філософію присутності та професійної взаємодії у віртуальному навчальному просторі, рис.1.1.

Аксіологічний компонент

- Система цінностей, що регулює поведінку в мережі (повага до інтелектуальної власності, інклюзивність, відкритість знань).

Когнітивний компонент

- Розуміння алгоритмічних процесів, критичний аналіз дата-наративів та усвідомлення впливу цифрового сліду на професійну репутацію.

Комуникативний компонент

- Культура віртуальної взаємодії, що базується на принципах нетикету та емоційного інтелекту в асинхронному середовищі.

Рис.1.1. Компоненти професійної самореалізації педагогічного працівника в умовах цифрового освітнього середовища

Трансформація освіти висуває нові етичні виклики, які потребують концептуального переосмислення.

Академічна доброчесність 2.0 – перехід від стратегії «виявлення та покарання» до стратегії «етичного партнерства з ШІ». Педагогічний працівник має стати модератором, який навчає здобувачів освіти використовувати Generative AI як когнітивного асистента, а не як замітник мислення.

Алгоритмічна прозорість та об'єктивність – питання довіри до систем адаптивного навчання. Етичний обов'язок педагогічних працівників – розуміти, на яких даних навчаються алгоритми, щоб уникати посилення когнітивних упереджень або дискримінації.

Приватність та Data-етика – захист персональних даних суб'єктів освітнього процесу в умовах «наглядного капіталізму» цифрових платформ.

Регенерація педагога крізь призму **інклюзивної медіаграмотності** – це перехід від простого використання технологій до створення етичного безбар'єрного середовища, це шлях від застарілих методик до інклюзивного дизайну інформації, де технічна доступність для осіб з ООП та лінгвістична культура ділового мовлення формують єдину екосистему професійної стійкості фахівця.

Інклюзивна медіаграмотність – сучасний концепт, який розширює класичне розуміння медіаграмотності, додаючи до нього вимогу доступності та представленості для всіх груп населення, незалежно від їхніх фізичних, когнітивних чи соціальних особливостей. Таким чином, це не лише вміння аналізувати інформацію, а й здатність споживати та створювати її так, щоб вона була зрозумілою й доступною кожному, зокрема людям із особливими потребами.

Інклюзивна інфомедійна грамотність – це вищий рівень цифрової культури фахівця, що базується на етичному обов'язку створювати та поширювати безбар'єрний контент, забезпечуючи рівне право кожної особи на інформаційну самостійність та професійний розвиток. Саме такий «гуманістичний запобіжник» перетворює педагога з простого користувача технологій на архітектора доступного знання.

Три кити інклюзивної медіаграмотності:

- технічна доступність;
- лінгвістична безбар'єрність;
- критичне сприйняття, рис.1.2.

Технічна доступність (Digital Accessibility)

- Медіаконтент має бути спроектований за принципами **універсального дизайну**.
- Для людей з порушенням зору важлива наявність альтернативного тексту для зображень, супровід відео тифлокоментарями (аудіодескрипцією), висока контрастність кольорів.
- Для людей з порушенням слуху важливе обов'язкове субтитрування та наявність перекладу жестовою мовою.
- Для людей з когнітивними особливостями **необхідна** чітка навігація сайтом, відсутність миготливих елементів, що можуть спровокувати напад.

Лінгвістична безбар'єрність

- Це використання **«ясної мови»**, простої мови.
- Відмова від надмірної кількості термінів, складних синтаксичних конструкцій.
- Дотримання принципів етичного словника: використання *person-first language*, спочатку людина, потім її ознака – наприклад, «людина з особливими потребами», а не «інвалід».

Критичне сприйняття репрезентації

- Вміння розрізняти, як медіа зображують вразливі групи.
- Виявлення та деконструкція стереотипів, шкідливих міфів, які створюють бар'єри у спілкуванні та сприйнятті.
- Вміння бачити за медійною картинкою живу людину, а не соціальну роль чи діагноз.
- Аналіз того, чи присутні голоси різних спільнот у медіапросторі, чи вони ігноруються (проблема «невидимості»).

Рис. 1.2. Три кити інклюзивної медіаграмотності

Сучасний етап реформування національної освіти детермінований вектором Стратегії цифрового розвитку інновацій до 2030 року, що визначає

візію України як провідної технологічної екосистеми. У межах цієї парадигми професійна діяльність педагогічних працівників закладів професійної освіти (ЗПО) трансформується з ретрансляції знань у місію створення інноваційних можливостей для здобувачів освіти.

Фундаментальним підґрунтям такої трансформації виступає гуманоцентрична модель, де цифрова культура трактується не як сукупність володіння інструментарієм (технологічний вимір), а як цифрова антропологія. Згідно з цим підходом, гаджет є лише «інструментом-молотком», тоді як ефективність його застосування залежить виключно від майстерності та етичних установок суб'єкта, який його використовує, рис 1.3.

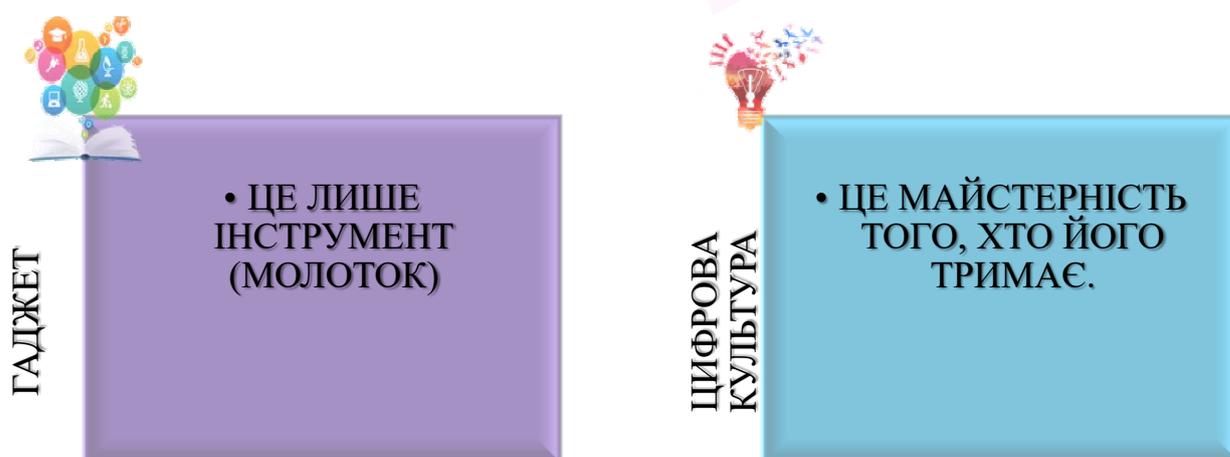

Рис.1.3. Цифрова культура, як антропологія.

Таким чином, етика віртуальної взаємодії, емпатія та персональна відповідальність за верифікацію даних стають гарантами формування безпечного освітнього середовища.

Перехід до вищих рівнів цифрової культури вимагає глибокого усвідомлення гуманістичної природи цифрової трансформації. У сучасному освітньому просторі глобальна діджиталізація розглядається не як самоціль, а як контекст, у якому етичні дилеми та персональна відповідальність педагогічного працівника залишаються незмінними константами.

Процес цифрової трансформації освіти зумовлюється не лише технічним переоснащенням чи закупівлею інтерактивного обладнання, а й фундаментальним переосмисленням ролі педагога в глобальній мережі. У цій парадигмі викладач трансформується від ретранслятора готового контенту до дизайнера освітнього досвіду, рис.1.4.

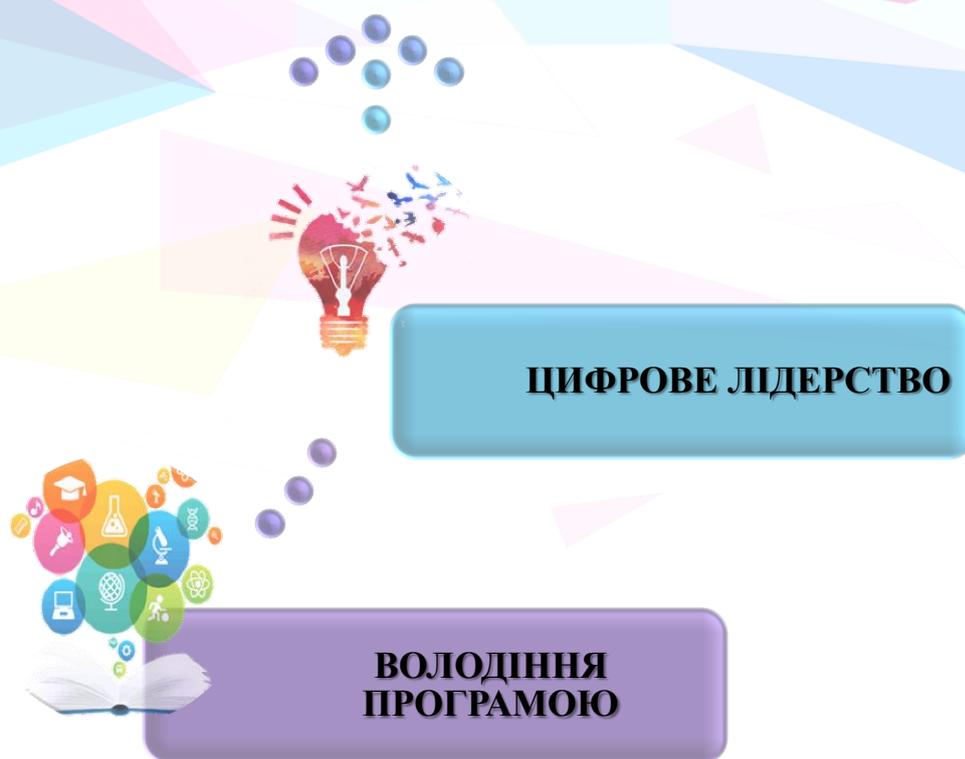

Рис. 1.4. Гуманістична природа цифрової трансформації.

Використання сучасних інтелектуальних сервісів стає інструментальною базою для реалізації цифрового лідерства – здатності моделювати безпечний, змістовний та етично виважений діалог зі здобувачами освіти. Таким чином, «володіння програмою» конвертується у стратегічне вміння надихати, верифікувати та створювати додану ціннісну вартість у цифровому середовищі.

Підсумковим вектором формування цифрової культури фахівця є перехід до гуманоцентричної парадигми, де технологія виступає не як заміник суб'єкта освітнього процесу, а як потужний каталізатор його ціннісних установок. У цій системі координат якість освітнього процесу прямо узгоджується з етичним змістом, який транслює педагог. Таким чином, цифрові інструменти масштабують або конструктивні цінності, або деструктивні наративи та недостовірні дані.

Реалізація цієї моделі обумовлюється двома ключовими векторами: цифровою емпатією та особистою причетністю. Етичний вимір цифрової трансформації полягає у делікатності віртуальної комунікації, повазі до особистих кордонів учасників освітнього процесу та усвідомленій відповідальності за кожен елемент поширеного медіаконтенту.

Цілісним проявом цифрової трансформації є формування унікального «цифрового сліду» фахівця, що стає стратегічним орієнтиром для здобувачів освіти, мотивуючи їх до академічної доброчесності, критичного мислення та

відповідального буття у глобальному мережевому суспільстві, рис 1.5.

Технологія – це підсилювач, а не заміна

Якщо педагогічний працівник транслює якісні цінності, цифра їх масштабує. якщо транслює байдужість або неперевірені дані – цифра масштабує шкоду.

Емпатія в цифрі

Цифрова культура – це про повагу до кордонів іншої людини в zoom, про делікатність у коментарях та про відповідальність за кожне поширене посилання.

Особиста причетність

Педагогічний працівник не просто вивчає інструменти – він створює свій «цифровий слід». яким він буде? Чи надихне він ваших здобувачів освіти бути чесними та критичними?

Рис. 1.5 Гуманоцентрична модель цифрової трансформації: від інструментарію до особистої причетності.

Цифрова культура педагогічного працівника постає як цілісна гуманоцентрична система, де технологічний інструментарій виконує функцію підсилювача професійних цінностей та етичних установок фахівця. Кінцевий результат цифрової трансформації обумовлюється здатністю проєктувати безпечне освітнє середовище та формувати зразковий «цифровий слід», що співвідноситься із державним вектором інноваційного розвитку України до 2030 року.

2. Стратегія створення успішного та безпечного медіаконтенту для учасників освітнього процесу ЗПО

Стратегія розробки освітнього медіапродукту в ЗПО базується на поєднанні технологічної доцільності та інформаційної безпеки. Вона реалізується через алгоритм «Проєктування – Верифікація – Адаптація», де

кожен етап обумовлюється принципами гуманоцентричності.

У межах гуманоцентричної парадигми особливої ваги набуває захист когнітивного суверенітету особистості. Сучасна дезінформація спрямована не стільки на технічні системи, скільки на дестабілізацію психоемоційного стану людини через блокування логічного мислення. Розуміння механізмів впливу інформаційних атак, від провокування емоційної паніки до когнітивного перевантаження, обумовлює вибір стратегії протидії, де ключовим інструментом стає не технічний фільтр, а критична усвідомленість учасників освітнього процесу, табл.1.1.

Таблиця 1.1.

Когнітивна безпека в умовах інформаційних загроз

Тип атаки	Метод впливу на мозок	Інструмент протидії
Емоційна паніка	Блокування логіки через страх.	Метод SIFT: зупинка та видих перед дією.
Когнітивне перевантаження	Потік суперечливих новин, щоб людина здалася.	Інфогігієна: обмеження споживання новин.
Соціальна інженерія	Використання авторитету (лже-експерти, дипфейки).	Перевірка через Europass та Checkology.

Еволюція цифрової культури фахівця неможлива без опанування інклюзивної медіаграмотності, що постає як фундаментальна професійна компетенція. Вона співвідноситься із загальною стратегією безпеки медіапростору та передбачає здатність педагогічного працівника не лише споживати контент, а й виступати його експертним критиком. Медіаграмотність у контексті ЗПО стає тим захисним бар'єром, який дозволяє відрізнити маніпулятивні наративи від науково обґрунтованих даних, забезпечуючи чистоту освітнього процесу.

Практична реалізація стратегії безпечного контенту вимагає від учасників освітнього процесу володіння конкретним набором базових елементів медіаграмотності. Це включає дотримання етикету електронного спілкування, опанування методик верифікації інформації, зокрема методу SIFT, та розвиток навичок критичного аналізу медіаповідомлень. Формування власного медіапродукту в цій парадигмі перетворюється на акт відповідального лідерства, де кожне рішення автора визначається пріоритетом безпеки та поваги до аудиторії.

Процес проєктування освітнього медіапродукту в закладах професійної освіти базується на збалансованому поєднанні трьох фундаментальних векторів: методичної доцільності, інформаційної безпеки та естетичної цінності. Ця тріада успішного контенту дозволяє педагогічному працівнику чітко визначити прагматичну мету матеріалу – «навіщо це здобувачу?», мінімізувати потенційні інформаційні ризики та забезпечити сучасну візуальну культуру подачі знань без зайвого когнітивного шуму.

Такий підхід обумовлює перехід від хаотичного накопичення інформації до створення цілісного, дидактично виправданого ресурсу, рис.1.6.

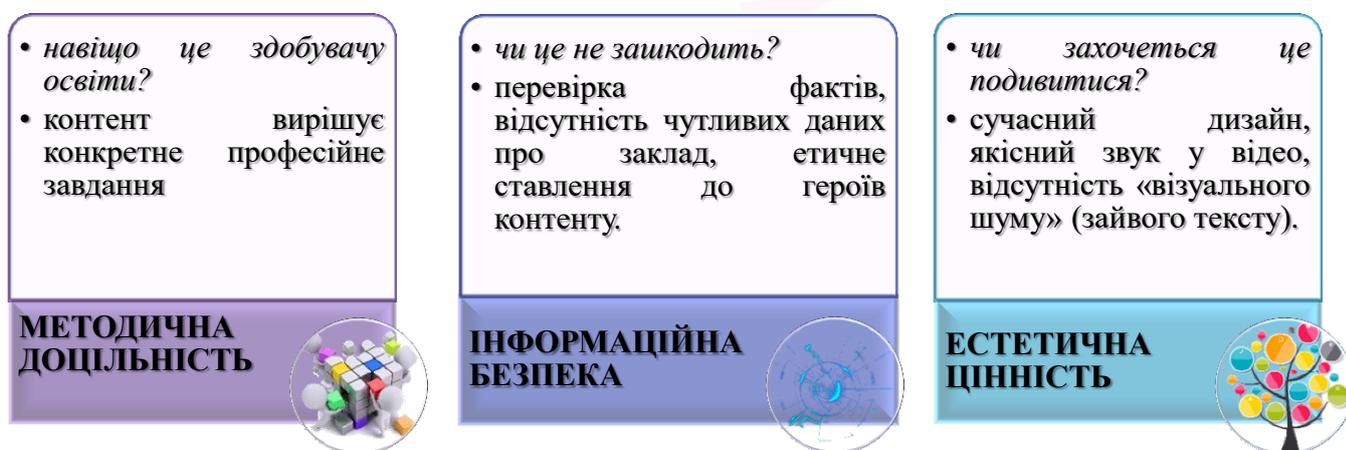

Рис.1.6. Методологічна тріада як фундамент успішного контенту

Особливе місце у стратегії розробки медіаконтенту посідає протокол безпеки (Security First), що виступає інструментальним втіленням принципу «не зашкодь» у цифровому просторі.

Безпечний медіаконтент – це дидактично обґрунтований інформаційний продукт, створення якого визначається пріоритетом когнітивного та психологічного захисту здобувача освіти. Він базується на верифікованих даних, дотриманні норм цифрової гігієни та академічної доброчесності, а його розповсюдження не створює ризиків для фізичної чи інформаційної безпеки освітнього закладу та особистості.

Ключові складові безпечного медіаконтенту.

Когнітивна безпека – передбачає контент, що не містить маніпулятивних технік, фейків та «емоційних гачків», які блокують логічне мислення.

Цифрова гігієна – демонструє відсутність у матеріалах чутливих даних: геолокації, паролів, персональної інформації, що співвідноситься з протоколами кібербезпеки в умовах воєнного стану.

Етична чистота – це повага до авторського права та відсутність стереотипів, що підкреслює роль педагогічного працівника як підсилювача гуманістичних цінностей.

Методична валідність – розкривається через використання інструментів, наприклад, методу SIFT, що дозволяють здобувачу самостійно переконатися у надійності матеріалу.

Реалізація протоколу безпеки передбачає ретельну фільтрацію джерел, видалення надмірних або чутливих даних про освітній заклад та забезпечення етичного ставлення до героїв контенту. Дотримання цих стандартів співвідноситься із формуванням безпечного освітнього середовища, де кожна деталь медіапродукту проходить верифікацію на відповідність нормам академічної доброчесності та інформаційної гігієни, рис.1.7.

ВІДБІР ДЖЕРЕЛ

- Використання лише верифікованих технічних регламентів та ДСТУ.
- Метод SIFT, офіційні реєстри.

ОБРОБКА МЕДІА

- Приховування облич (якщо немає згоди), геолокацій, назв об'єктів у зоні бойових дій.
- Редактори розмиття (BLUR), стікери.

ПЕРЕВІРКА ЛІНКІВ

- Аналіз зовнішніх посилань на наявність шкідливого пз або фішингу.
- Virustotal, Google safe browsing.

ЕТИЧНИЙ ФІЛЬТР

- Перевірка на відсутність стереотипів, мови ворожнечі або дискримінації.
- Саморефлексія, «Кодекс етики».

Рис.1.7. Протокол безпеки медіаконтенту

Підсумковий вектор процесу розробки медіапродукту реалізується через чітко структурований життєвий цикл, що охоплює шлях від ідеї до оприлюднення готового ресурсу. Кожен етап цього алгоритму, від аналізу потреб аудиторії до технічного втілення, визначається пріоритетом гуманоцентричності та доступності сприйняття.

Системне дотримання цієї послідовності кроків дозволяє фахівцю не просто створювати навчальний матеріал, а формувати якісний професійний актив, який масштабує його майстерність та зміцнює довіру у цифровому діалозі зі здобувачами, рис.1.8.

ІНКУБАЦІЯ ІДЕЇ

- визначення дефіциту знань, напр., «здобувачі освіти не вміють розрізняти фейки про нові технології»..
- сформульована тема кейсу.

ЗБІР ТА ФІЛЬТРАЦІЯ

- пошук фактів, фото, відео. відсікання маніпулятивних або низькоякісних матеріалів.
- база верифікованих даних.

ПРОЄКТУВАННЯ

- вибір інструменту (Canva, Genially). створення логічної структури (сюжету).
- прототип медіапродукту.

ПРАВОВЕ ОЧИЩЕННЯ

- додавання посилань за методом Т.А.Д.Л. та вибір ліцензії Creative Commons.
- легальний авторський контент.

ТРАНСЛЯЦІЯ

- Публікація в MS TEAMS або електронному курсі. збір зворотного зв'язку.
- ефективна освітня взаємодія.

Рис.1.8. Алгоритм створення етичного медіаконтенту

В умовах впровадження гуманістичних напрямів сучасного освітнього цифрового простору, медіаконтент переходить від суто інформативної функції до виконання складної місії – формування психологічно безпечного

та ціннісно орієнтованого простору.

Гуманістичний вимір проектування медіапродуктів визначається інтеграцією психологічних стандартів, принципів інклюзії та національних сенсів, що в сукупності забезпечує не лише передачу знань, а й емоційну підтримку здобувача освіти. Це стає фундаментом для реалізації стратегії людиноцентризму у цифрову епоху, рис.1.9.

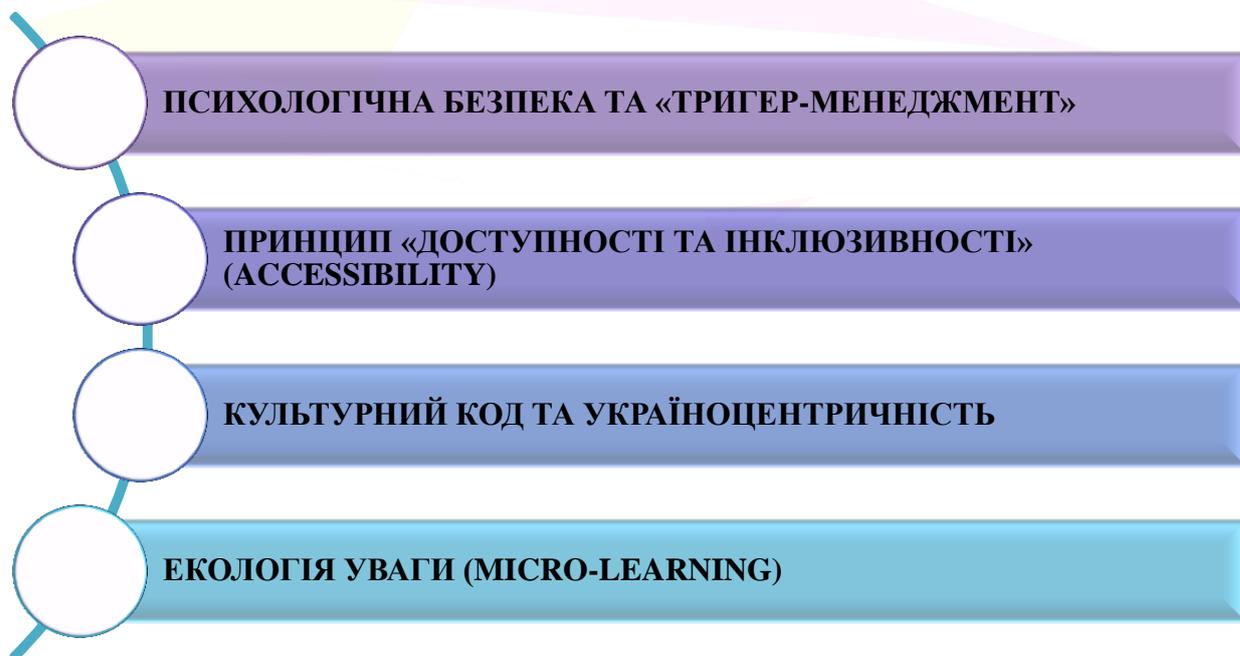

Рис.1.9. Гуманістичний вимір освітнього контенту: психологія, інклюзія та національні сенси

В реаліях підвищеної соціальної напруженості та воєнних викликів, професійна майстерність педагогічного працівника співвідноситься із його здатністю здійснювати ефективний *«Тригер-менеджмент»*. Створення контенту, який не ретравматизує аудиторію, а навпаки – сприяє стабілізації та фокусуванню уваги, постає як ключовий аспект цифрової етики. *Психологічна безпека* медіапродукту обумовлюється професійною фільтрацією візуальних та текстових стимулів, що запобігає емоційному перевантаженню та блокуванню пізнавальних процесів.

Реалізація принципу *доступності та інклюзивності* є обов'язковою умовою дотримання цифрових прав кожного здобувача освіти. У науковому розумінні це означає проектування контенту з урахуванням різноманітних когнітивних та фізичних потреб аудиторії: від адаптивності шрифтів до наявності альтернативних текстових описів. Така стратегія узгоджується з європейськими стандартами цифрової освіти, де технологія слугує інструментом подолання бар'єрів, а не їх створення.

Інтеграція *культурного коду та україноцентричності* у

медіаконтент виконує функцію ціннісного якоря у глобалізованому віртуальному середовищі. Педагогічний працівник, виступаючи дизайнером освітнього досвіду, свідомо впроваджує національні наративи та смисли, що сприяє консолідації суспільства та патріотичному вихованню. Це визначається не лише формою, мовою чи візуальними символами, а й глибинним змістом, що транслює повагу до історичної спадщини та сучасних героїв України.

Успішність сучасного освітнього процесу безпосередньо залежить від дотримання принципів *екології уваги*. Перехід до реалізації формату *мікронавчання (Micro-learning)* обумовлюється необхідністю адаптації контенту до особливостей сучасного кліпового сприйняття, де критично важливим є стисле, але змістовне подання матеріалу. Такий підхід мінімізує інтелектуальне виснаження та співвідноситься із прагненням до максимально ефективної когнітивної доступності контенту.

Таким чином, успішність медіапродукту в сучасній освіті визначається не лише якістю візуалізації, а насамперед глибиною його етичного та психологічного опрацювання. Кожен елемент контенту співвідноситься із завданням підготовки фахівця, який є не лише професійно компетентним, а й ціннісно стійким, табл.1.2.

Таблиця 1.2.

Загальна стратегія гуманоцентричного проектування медіаконтенту

Критерій	Наукова домінанта	Практична реалізація (Інструментарій)	Результат (Вплив на здобувача)
Гуманістичний вимір	Людиноцентричність як базис цифрової дидактики	Пріоритет психологічного комфорту над технічною складністю	Формування довіри та безпечного освітнього простору
Психологічна стійкість	Етика тригер-менеджменту та стабілізація емоцій	Фільтрація сенситивного контенту, уникання ретравматизації	Збереження ментального здоров'я та фокусування уваги
Інклюзивна доступність	Універсальний дизайн (Accessibility)	Адаптивні шрифти, альтернативні тексти,	Рівний доступ до знань незалежно від фізичних чи

		контрастність	когнітивних потреб
Україноцентричність	Аксіологічний маркер та культурний код	Інтеграція національних наративів, символіки та смислів	Консолідація ідентичності та патріотичне виховання
Екологія уваги	Мікронавчання (Micro-learning)	Структурування інформації малими змістовними блоками	Мінімізація когнітивного навантаження та виснаження

Підсумковим інструментом у стратегії створення медіапродукту постає система багаторівневої фільтрації, що дозволяє верифікувати готовий контент на відповідність стандартам етичності та дидактичної ефективності. Кожен із чотирьох фільтрів, *емоційний, інклюзивний, мовний та когнітивний*, визначається пріоритетом мінімізації інформаційних ризиків та максимізації якості сприйняття.

Емоційний фільтр забезпечує делікатність візуального ряду, гарантуючи відсутність чинників, що викликають безпідставну тривогу, та створює умови для спокійного, зосередженого навчання.

Інклюзивний фільтр реалізує принципи універсального дизайну через використання чітких шрифтів та обов'язкове субтитрування, що узгоджується з правом кожного здобувача на рівний доступ до знань.

Мовний фільтр відповідає за чистоту професійної термінології та трансляцію культурної ідентичності через бездоганне використання державної мови.

Когнітивний фільтр запобігає інформаційному перевантаженню, оптимізуючи обсяг даних на кожному слайді для швидкого та якісного засвоєння матеріалу, табл.1.3.

Таблиця 1.3.

Експертиза успішного контенту

Тип фільтра	Ключовий критерій перевірки	Вплив на освітній процес
Емоційний	Відсутність тригерів, стабілізація емоцій.	Формування психологічного комфорту.
Інклюзивний	Чіткість візуальних елементів, наявність субтитрів.	Забезпечення рівного доступу.

Мовний	Чистота термінології, державна мова, ідентичність.	Виховання фахівця. культури
Когнітивний	Структурованість, відсутність «інформаційного шуму».	Швидке та глибоке засвоєння знань.

Впровадження цих фільтрів у щоденну практику педагогічного працівника обумовлюється необхідністю формування екологічного медіапростору, де кожен інформаційний об'єкт працює на підсилення професійної стійкості особистості.

3. Класифікація інструментарію для створення медіаконтенту.

Ефективність цифрової трансформації освітнього процесу обумовлюється раціональним вибором програмного забезпечення, що відповідає конкретним педагогічним цілям та форматам подачі матеріалу.

Класифікація інструментарію за типом освітнього контенту дозволяє педагогічному працівнику оптимізувати процес проектування, забезпечуючи високу якість візуалізації та інтерактивності. Кожна категорія сервісів у цій системі виступає підсилювачем певної грані професійної майстерності, від графічного дизайну до мережевої взаємодії у реальному часі, табл. 1.4.

Таблиця 1.4.

Класифікація цифрового інструментарію за типом освітнього контенту

Категорія інструментів	Дидактична функція (Підсилювач)	Рекомендовані сервіси	URL-адреса (покликання)
Візуалізація та дизайн	Конструювання інклюзивних візуалів, інфографіки та схем.	Canva Adobe Express Visme	canva.com adobe.com/express visme.co
Інтерактивні середовища	Проектування «дизайну досвіду» (квести, лонгріди).	Genially ThingLink H5P	genially.com thinglink.com h5p.org
Відеовиробництво	Створення динамічного контенту та скринкастів.	CapCut Loom Clipchamp	capcut.com loom.com clipchamp.com
Гейміфікація	Селекція ігрових методик для верифікації знань.	LearningApps Wordwall Quizizz	learningapps.org wordwall.net quizizz.com

Мережева взаємодія	Організація спільноти та колективного проєктування.	Padlet Miro Wakelet	padlet.com miro.com wakelet.com
Штучний інтелект	Масштабування ідей та генерація медіаактивів.	ChatGPT Claude Perplexity	chatgpt.com claude.ai perplexity.ai

Концептуальна *диференціація цифрових засобів* щодо створення освітнього контенту.

1. Візуалізація та дизайн.

Canva та **Visme**. Сприяють реалізації інклюзивного фільтра через широку бібліотеку шрифтів без засічок (sans-serif) та шаблонів із високою контрастністю, що оптимізує сприйняття для осіб із різними когнітивними особливостями.

Adobe Express. Забезпечує високу якість графічного конструювання та мовну чистоту завдяки підтримці складних кирилических гарнітур, що важливо для трансляції культурного коду.

2. Інтерактивні середовища

Genially та **ThingLink**. Дозволяють реалізувати принцип мікронавчання, інтегруючи додаткові дані в інтерактивні шари (мітки). Це запобігає когнітивному перевантаженню, залишаючи на поверхні лише ключові смисли.

H5P. Підсилює методичну валідність контенту, дозволяючи впроваджувати перевірені елементи безпосередньо у відео або тексти, що забезпечує безперервну верифікацію засвоєння матеріалу.

3. Відеовиробництво

CapCut. Інструмент для динамічної адаптації контенту під потреби «кліпового» сприйняття, що дозволяє утримувати увагу через екологічний монтаж та чітке структурування візуальних акцентів.

Loom. Сприяє встановленню емоційного зв'язку та психологічної безпеки завдяки формату «особистої присутності» фахівця, що стабілізує стан здобувача освіти в асинхронному навчанні.

Clipchamp. Оптимізує процес створення прозорих відеоінструкцій із можливістю автоматичного субтитрування, що є критично важливим для інклюзивної доступності.

4. Гейміфікація

LearningApps та **Wordwall**. Активізують пізнавальні процеси через

ефект гейміфікованої фасилітації, перетворюючи сухий виклад матеріалу на безпечну ігрову взаємодію, що знижує рівень тривожності перед тестуванням.

Quizizz. Забезпечує миттєвий зворотний зв'язок та об'єктивну верифікацію знань у реальному часі, підсилюючи змагальний дух без ризику психологічного тиску.

5. Мережева взаємодія

Padlet та **Miro.** Фундаментальні платформи для колективного проєктування та візуалізації спільноті, що трансформують здобувача з пасивного слухача в активного дизайнера знань.

Wakelet. Ключовий сервіс для формування безпечного «цифрового сліду» та кураторства перевіреного контенту, що виступає потужним інструментом протидії дезінформації.

6. Штучний інтелект (AI)

ChatGPT та **Claude.** Виступають інтелектуальними партнерами для масштабування ідей та структурування великих обсягів даних, допомагаючи педагогічному працівнику швидко створювати адаптивні тексти з високою когнітивною прозорістю.

Perplexity. Підсилює фактологічну чистоту контенту завдяки миттєвому пошуку та верифікації джерел, що мінімізує ризики поширення фейкової інформації.

Зазначений інструментарій не є самоціллю, а постає засобом реалізації стратегії «дизайну досвіду». Його використання обумовлюється потребою створення екологічного, інклюзивного та безпечного медіапростору, де кожна технологія співвідноситься з гуманістичними цінностями учасників освітнього процесу.

У межах стратегії створення етичного медіаконтенту критично важливим етапом постає забезпечення цифрової доказовості, що ґрунтується на використанні методів OSINT (Open Source Intelligence) та системного фактчекінгу.

OSINT (від англ. Open Source Intelligence) – методологія збору та аналізу інформації з відкритих (загальнодоступних) джерел для прийняття стратегічних рішень або верифікації даних.

У педагогічній практиці **OSINT** постає як технологія цифрової доказовості, що дозволяє учасникам освітнього процесу не просто споживати контент, а критично перевіряти його автентичність.

Ключові компоненти OSINT для освітнього середовища.

Об'єкти дослідження – соціальні мережі, публічні реєстри, супутникові знімки, метадані файлів, архівні версії сайтів.

Легальність та етика – на відміну від шпигунства, OSINT використовує лише ті дані, які законно перебувають у вільному доступі. Це співвідноситься з принципами академічної доброчесності.

Дидактична мета – формування навичок критичного мислення та інформаційної гігієни. Педагогічний працівник використовує OSINT-інструменти, щоб навчити здобувачів освіти відрізняти факт від маніпуляції.

На сучасному етапі професійна компетентність педагогічного працівника співвідноситься з умінням здійснювати багаторівневу перевірку інформаційних активів перед їх інтеграцією в освітній простір.

Спеціалізований інструментарій верифікації дозволяє реалізувати **чотири ключові вектори безпеки контенту**.

Пошук першоджерела – використання сервісів реверсивного пошуку, наприклад *Google Lens*, *TinEye*, дозволяє встановити автентичність зображень, дату їх створення та справжнього автора, мінімізуючи ризики використання візуальних фейків.

Глибокий аналіз відео – застосування розширених плагінів, зокрема *InVID WeVerify*, забезпечує детальне розбиття відео на кадри та перевірку метаданих, що є ключовим для контекстуальної точності повідомлення.

Перевірка кібербезпеки – обов'язкова верифікація посилань та файлів на наявність шкідливого коду за допомогою сервісу *VirusTotal* гарантує технічну безпеку цифрового середовища здобувача.

Правова атрибуція джерел – використання платформ *Creative Commons Search* забезпечує легальність контенту, дозволяючи коректно атрибутувати матеріали з відкритими ліцензіями.

Таким чином, використання засобів цифрової доказовості обумовлюється необхідністю формування академічної доброчесності та високої інформаційної гігієни, що є невід'ємною частиною гуманоцентричного підходу в освіті, табл. 1.5.

Таблиця 1.5.

Алгоритм верифікації в стратегії створення

Етап верифікації	Приклад інструментарію	Дидактична мета
Автентифікація візуалу	Google Lens / TinEye	Встановлення першоджерела та запобігання дезінформації.
Аналіз медіапотоку	InVID WeVerify	Перевірка контексту та метаданих відеоматеріалів.
Технічний аудит	VirusTotal	Унеможливлення поширення шкідливого ПЗ через посилання.

Атрибуція та копірайт	Creative Commons Search	Дотримання авторських прав та етики використання контенту.
-----------------------	-------------------------	--

Методологічна цінність представленого інструментарію визначається його здатністю виступати каталізатором розвитку когнітивних процесів різного рівня складності – від базового сприйняття до творчої трансформації знань. Використання *таксономії Блума* як базису для класифікації сервісів дозволяє педагогічному працівнику чітко співвідносити вибір технології з конкретним етапом формування компетентностей здобувача.

У цій парадигмі цифрові сервіси розподіляються за **чотирма функціональними рівнями розвитку мислення**.

Рівень розуміння та пам'яті – орієнтований на логічне структурування інформації. Використання інфографіки в *Canva* або побудова інтелект-карт у *MindMeister* забезпечує візуалізацію складних концептів, що сприяє якісному засвоєнню базисних знань.

Рівень застосування – фокусується на активному тренуванні навичок. Гейміфіковані вправи на платформі *LearningApps* (вправи на відповідність, пазли) дозволяють перевести теоретичні знання у площину практичної дії через безпечне ігрове середовище.

Рівень аналізу та оцінювання – передбачає розвиток критичного мислення та пошук маніпуляцій. Робота на дошках *Padlet* стає простором для дебатів, колективного *OSINT-аналізу* та порівняння фактів, що обумовлюється потребою у верифікації контенту.

Рівень творення і є вершиною когнітивної діяльності, де здобувач розробляє авторський продукт. Створення імерсивних квестів у *Genially* або складний відеомонтаж у *Sony Vegas* дозволяють синтезувати набутий досвід у нову цифрову форму, табл.1.6

Таблиця 1.6.

Технологічна підтримка когнітивних рівнів

Рівень мислення	Когнітивна дія	Рекомендований інструментарій
Розуміння / Пам'ять	Структурування та візуалізація даних	Canva, MindMeister
Застосування	Тренування навичок та закріплення	LearningApps
Аналіз / Оцінювання	Верифікація, порівняння фактів, дебати	Padlet (OSINT-аналіз)
Творення	Розробка інтерактивного	Genially, Sony Vegas

Такий підхід гарантує, що цифровізація освіти не перетворюється на самоціль, а виступає інструментом інтелектуального зростання особистості

4. Правила ведення цифрового портфоліо та дотримання академічної доброчесності.

У сучасній парадигмі неперервного професійного розвитку цифрове портфоліо виступає не лише формою накопичення результатів діяльності, а складним механізмом самопрезентації та верифікації експертності педагогічного працівника. Логіка побудови та «гігієна» ведення професійного профайлу визначається дотриманням «Золотих правил архітектоніки», що гарантують його цілісність, прозорість та відповідність етичним нормам цифрового простору.

Ефективність цифрового портфоліо як динамічного звіту обумовлюється реалізацією чотирьох фундаментальних принципів, рис 1.10

Рис.1.10. Золоті правила архітектоніки цифрового портфоліо

Системність – передбачає регулярну оновлюваність матеріалів, мінімум один раз на семестр, що демонструє динаміку професійного зростання та запобігає перетворенню портфоліо на статичний «цифровий архів».

Селективність – фокусується на якості, а не кількості контенту. Оприлюднення лише репрезентативних кейсів дозволяє сформувати цілісний образ фахівця-експерта та забезпечує високу концентрацію ціннісної інформації.

Доступність – гарантує технічну справність усіх гіперпосилань та відкритість прав доступу. Це співвідноситься із принципами інклюзивності та забезпечує зручність зовнішньої експертизи, зокрема під час атестаційних процедур.

Методичний коментар – ключовий елемент академічної доброчесності. Кожен файл має супроводжуватися глибоким рефлексивним описом: для кого, навіщо і який результат отримано, що підтверджує авторство та усвідомленість педагогічних дій.

Таким чином, професійне портфоліо стає інтелектуальним активом, який не лише фіксує досягнення, а й виступає гарантом дотримання стандартів академічної етики у глобальному цифровому середовищі, табл.1.7.

Таблиця 1.7.

Критерії оцінювання професійної гігієни портфоліо

Принцип архітекtonіки	Показник якості	Дидактичне значення
Системність	Регулярність оновлення даних	Демонстрація професійної стабільності
Селективність	Публікація лише кращих кейсів	Візуалізація експертного профілю
Доступність	Верифікація працездатності лінків	Забезпечення відкритості та інклюзії
Рефлексивність	Наявність методичного коментаря	Верифікація авторства та доброчесності

У контексті цифровізації освіти професійне портфоліо трансформується у багатокомпонентну екосистему, що репрезентує індивідуальну освітню траєкторію та рівень цифрової компетентності педагогічного працівника. Архітекtonіка такого портфоліо обумовлюється необхідністю системного представлення результатів діяльності – від візуальної ідентифікації до глибокої рефлексії над результативністю

навчання.

Представлена модель структурує професійний простір фахівця за шістьма ключовими блоками, кожен з яких виконує специфічну роль у формуванні персонального бренду та успішному проходженні атестаційних процедур, табл.1.8.

Таблиця 1.8.

Архітектоніка цифрового портфоліо педагогічного працівника

Блок портфоліо	Складові елементи (Зміст)	Інструментарій (Формат контенту)	Значення для атестації та бренду
Професійне Intro (Візитівка)	Прізвище, посада, педагогічне кредо, стек цифрових навичок (логотипи сервісів).	Текст, аватари, графіка (Canva).	Формує перше враження та демонструє рівень володіння сучасним дизайном.
Екосистема навчальних матеріалів	Покликання на авторські курси, інтерактивні плакати, робочі зошити.	Кнопки-лінки, вбудовані вікна (Genially, Padlet).	Демонструє системність використання онлайн-інструментів у навчанні.
Лабораторія медіакейсів	Кращі зразки практичних завдань: відеоінструкції, квести на верифікацію.	Відео (Sony Vegas), інтерактив (LearningApps).	Підтверджує здатність інтегрувати медіаграмотність у спецпредмети.
Скарбничка доброчесності	Перелік сертифікатів, покликання на публікації з коректним маркуванням джерел.	Галерея зображень, PDF-файли.	Доводить дотримання етичних норм та стандартів академічної доброчесності.
Результативність	Відгуки	Текстові блоки,	Показує

та рефлексія	здобувачів, скріншоти успішного тестування, есе про професійний прорив.	форми зворотного зв'язку.	зворотний зв'язок та здатність педагога до самоаналізу.
Контакти та зв'язок	QR-код на профілі у соцмережах (LinkedIn), робоча пошта, канали зв'язку.	Соціальні іконки, QR-коди.	Забезпечує відкритість та готовність до професійної взаємодії.

Така структура дозволяє перетворити портфоліо на дієвий інструмент зовнішньої експертизи, де кожен елемент підкріплений конкретним цифровим доказом. Це прямо співвідноситься із принципом «селективності» та «доступності», забезпечуючи зручність перегляду.

5. Авторське право та ліцензії Creative Commons: як законно використовувати ресурси мережі..

Забезпечення правової чистоти освітнього контенту є фундаментальною вимогою до сучасного педагогічного працівника, що співвідноситься з міжнародними стандартами захисту інтелектуальної власності. Процес створення медіапродукту вимагає від автора чіткої диференціації між власною інтелектуальною працею та запозиченими активами, що обумовлюється необхідністю уникнення плагіату та некоректного використання чужих напрацювань.

Впровадження принципів прозорості в авторський медіапродукт визначається культурою цитування та верифікації. Це не лише формальна вимога, а засіб побудови довіри між учасниками освітнього процесу.

На сучасному етапі до цієї системи додається обов'язкове маркування продуктів діяльності штучного інтелекту, що співвідноситься з етичними кодексами використання нейромереж в освіті.

Формування авторського медіапродукту в сучасному освітньому просторі ґрунтується на синергії правової грамотності та академічної чесності. Побудова фундаменту чесності обумовлюється здатністю педагогічного працівника дотримуватися правових норм: від захисту власного інтелектуального капіталу до коректної верифікації та маркування

запозичених активів. Етична прозорість контенту співвідноситься з ретельною диференціацією джерел, що запобігає ризикам плагіату та некоректної експлуатації цифрових об'єктів у мережевому середовищі, табл.1.9.

Таблиця 1.9.

Матриця академічної доброчесності та правової чистоти контенту

Вектор відповідальності	Стандарт професійної етики (Дозволено)	Порушення та етичні ризики (Заборонено)
Авторське право	Чітке зазначення розробника ідеї; використання легальних візуалів із безкоштовних стоків.	Привласнення чужих методичних розробок; використання медіа з водяними знаками.
Культура цитування	Наявність активних гіперпосилань на всі використані першоджерела: статті, відео, книги.	Пряме запозичення тексту чи медіафайлів без атрибуції джерела («copy-paste»).
Прозорість технологій	Обов'язкове маркування продуктів, створених за допомогою ШІ або сторонніх дизайнерських шаблонів.	Видача результатів генерації нейромереж за власну творчу працю.
Ліцензійна чистота	Використання контенту згідно з умовами ліцензій, наприклад, Creative Commons).	Комерційне використання матеріалів, призначених виключно для некомерційної освіти.

Трансформація освітнього простору в бік відкритості обумовлює актуальність володіння мовою ліцензій Creative Commons (CC). Вона стає обов'язковим інструментом правового захисту та етичного масштабування контенту. Це дозволяє педагогічному працівнику чітко співвідносити межі дозволеного використання чужих активів із безпекою власного професійного портфоліо. Розуміння цих маркерів обумовлюється необхідністю побудови «прозорого» цифрового середовища, де кожен медіаоб'єкт має визначений юридичний статус, табл.1.10.

Таблиця 1.10

Класифікація ліцензій Creative Commons

Маркування (Логотип)	Назва ліцензії	Умови використання для педагога	Ступінь свободи
CC BY	Attribution	Дозволяє копіювати,	Максимальна

	(Атрибуція)	редагувати та поширювати контент, навіть комерційно. Обов'язкова умова: вказати автора.	
CC BY-SA	ShareAlike (Поширення на тих самих умовах)	Дозволяє змінювати контент, але ваш новий твір має мати таку саму ліцензію. (Принцип Вікіпедії).	Висока
CC BY-ND	NoDerivs (Без похідних творів)	Контент можна поширювати лише в оригінальному вигляді . Заборонено перекладати чи робити нарізки.	Середня
CC BY-NC	NonCommercial (Некомерційна)	Ви можете використовувати та змінювати контент, але не маєте права отримувати за це гроші .	Середня
CC BY-NC-SA	NC + ShareAlike	Некомерційне використання + збереження типу ліцензії для ваших нових розробок.	Обмежена
CC BY-NC-ND	NC + NoDerivs	Можна лише завантажити та поділитися, вказавши автора. Не можна змінювати чи продавати.	Мінімальна
CC 0 / PDM	Public Domain (Суспільне надбання)	Контент вільний від авторських прав. Можна використовувати як завгодно без жодних умов.	Абсолютна

Розглянемо впровадження алгоритму ТАДЛ, що дозволяє трансформувати процес запозичення контенту в усвідомлену процедуру наукового маркування. Це усуває анонімність цифрового об'єкта та чітко

розмежовує власний інтелектуальний внесок педагога від роботи генеративних алгоритмів чи сторонніх авторів.

ТАДЛ – уніфікований стандарт верифікації контенту. Це дозволяє структурувати процес цитування цифрових та генеративних активів, перетворюючи його на зрозумілу технологічну процедуру.

Протокол технологічної прозорості базується на чотирьох обов'язкових компонентах, що забезпечують юридичну та академічну чистоту будь-якого медіаоб'єкта (зображення, відео, тексту чи коду), табл.3.11.

Таблиця 1.11

Методологічний стандарт ТАДЛ (T.A.S.L. adaptation)

Елемент протоколу	Опис та вимоги	Приклад реалізації (для ШІ та медіа)
Т (Title) Назва	Ідентифікація об'єкта або короткий опис змісту. Дозволяє зрозуміти, що саме є предметом цитування.	«Схема гідравлічної системи екскаватора»
А (Author) Автор	Зазначення суб'єкта створення. Якщо контент згенерований, вказується розробник та модель ШІ.	«Розроблено за допомогою Midjourney v.6» або «Фото: О. Петренко»
Д (Djerelo) Джерело	Пряма гіперсилка на оригінальний ресурс або зафіксований промпт (запит), за яким створено контент.	[https://unsplash.com/photos/...] або Промпт: «technical scheme of...»
Л (License) Ліцензія	Вказання конкретного типу ліцензії Creative Commons або дисклеймер про ШІ-походження.	«Ліцензія: CC BY-SA 4.0» або «AI-Generated Content»

Такий інтегрований підхід дозволяє педагогічному працівнику виступати не просто споживачем цифрових благ, а гарантом якості освітнього середовища. Дотримання цих правил перетворює будь-яку розробку на верифікований інтелектуальний актив, що підсилює професійний авторитет та забезпечує бездоганну репутацію в академічній спільноті.

6.2 МАТЕРІАЛИ ТА ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

6.2.1. ОСНОВИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ: ВЕРИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА ФАКТЧЕКІНГ.

ТЕМА 2.

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Анатомія цифрової ілюзії: колесо цифрового балансу
2. Спектр дезінформації: матриця класифікації медіапасток.
3. Алгоритми перевірки достовірності інформації: метод SIFT та чек-листи верифікації джерел.
4. Інструменти пошуку першоджерел візуального контенту (Google Lens, TinEye).
5. Інструменти протидії кібершахрайству та перевірка посилань на шкідливе програмне забезпечення.

Література: 3, 5, 7, 10, 13, 15, 20, 21, 26, 28, 30, 31, 34.

1. Анатомія цифрової ілюзії: колесо цифрового балансу

В умовах інтенсивної діджиталізації освіти виникає феномен «цифрової ілюзії» – стану, коли надмірне споживання інформації створює хибне відчуття компетентності при фактичному виснаженні когнітивних ресурсів.

Процес виникнення цифрової ілюзії обумовлюється когнітивним резонансом між нейронними механізмами обробки інформації та структурою сучасних медіаплатформ. Глибоке розуміння цієї взаємодії дозволяє виокремити чотири фундаментальні чинники, що формують викривлену модель реальності у фахівця. Кожен з цих чинників не лише пасивно спотворює дані, а активно реконструює когнітивний простір педагогічного працівника, створюючи перешкоди для об'єктивного професійного аналізу, табл.2.1.

Таблиця 2.1.

Класифікація чинників цифрової ілюзії

Чинник	Нейропсихологічний та алгоритмічний механізм	Професійні деформації та ризики	Методична стратегія протидії
Когнітивні упередження	Мозок використовує «швидке мислення»	Професійний консерватизм:	Впровадження методик

та евристики	(за Д. Канеманом) для економії енергії, автоматично підтверджуючи наявні стереотипи та ігноруючи контраргументи.	відмова від інноваційних інструментів через ілюзію їхньої «недоцільності», що базується на суб'єктивному минулому досвіді.	«адвоката диявола» , свідомого пошуку спростувань для власних переконань.
Алгоритмічна сегрегація (Echo-chambers)	Персоналізація видачі контенту на основі Big Data створює замкнені інтелектуальні цикли, де користувач отримує лише ту інформацію, яка йому подобається.	Інтелектуальна ізоляція: педагогічний працівник опиняється в «інформаційній бульбашці», де ілюзія загального схвалення заважає бачити реальні проблеми чи альтернативні освітні тренди.	Свідоме використання анонімного пошуку та підписка на верифіковані джерела з діаметрально протилежними поглядами.
Афективна домінанта (Емоційні тригери)	Використання нейробіологічної вразливості до «негативного зміщення»: лімбічна система реагує на загрозу швидше, ніж неокортекс на логіку.	Віральний стрес: миттєва реакція на маніпулятивні новини, що призводить до трансляції деструктивних наративів у студентське середовище.	Застосування «правила 20 хвилин» , свідоме відтермінування реакції на будь-який контент, що викликає гостру емоційну відповідь.
Технологічна мімікрія (Synthetic)	Використання генеративного ШІ для створення	Ерозія довіри: нездатність відрізнити	Опанування технічної верифікації

Media)	гіперреалістичних об'єктів, що долають бар'єр критичного розрізнення «справжнє/штучне».	автентичне звернення колеги чи експерта від дипфейка, що ставить під загрозу безпеку освітньої комунікації.	(аналіз артефактів III, перевірка цифрового підпису та метаданих файлу).
---------------	---	---	--

Таким чином, анатомія цифрової ілюзії розкривається як результат інформаційного симбіозу між алгоритмами захоплення уваги та природними когнітивними обмеженнями людини. Усвідомлення цих механізмів дозволяє учасникам освітнього процесу перейти від ролі об'єкта маніпуляції до статусу автономного суб'єкта, який використовує «Колесо цифрового балансу» не просто як порадник, а як систему керування власною когнітивною безпекою

Концептуалізація *«анатомії цифрової ілюзії»* ґрунтується на розмежуванні «часового шуму» та «змістового сигналу», важливо відрізнити мережеву присутність (кількість годин онлайн) від професійної продуктивності (якість створеного продукту), ці показники часто не збігаються, що й створює ілюзію успішності. Тривале перебування в мережі не означає автоматичного зростання професійної майстерності у віртуальному просторі та не виступає релевантним показником якості професійної діяльності фахівця.

Для глибинного розуміння того, як технології та мозок взаємодіють у процесі створення ілюзій, виокремлюють чотири ключові детермінанти:

Для подолання цього деструктивного впливу використовується методологія *«Колеса цифрового балансу»*. У цій системі координат *«Колесо цифрового балансу»* функціонує як диференційний діагностичний фільтр, що забезпечує верифікацію деструктивних відхилень у структурі цифрової діяльності педагога та дозволяє прогностично ідентифікувати зони потенційних когнітивних і психоемоційних ризиків.

Подолання деструктивних чинників викривлення реалізується через методику самодіагностики стійкості до маніпуляцій, структуровану за ключовими секторами професійної діяльності, рис.2.1.

Рис. 2.1. Сектори Колеса цифрового балансу як механізм самодіагностики

Це інструмент стратегічної саморефлексії, що дозволяє педагогічному працівнику оцінити гармонійність своєї присутності в мережі. Баланс у цій системі обумовлюється здатністю фахівця контролювати власний цифровий слід, зберігати ментальне здоров'я та уникати алгоритмічної залежності., табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Структура Колеса цифрового балансу сучасного педагога

Сектор балансу	Наукова сутність	Ознаки дефіциту (Цифрова ілюзія)	Стратегія гармонізації
Когнітивна гігієна	Здатність до глибокої концентрації та фокусування	Кліпове мислення, неможливість дочитати довгий текст (лонгрід).	Техніка «Pomodoro», вимкнення нецільових

	уваги.		сповіщень.
Цифрова емпатія	Якість віртуальної комунікації та збереження людяності.	Токсичність у коментарях, відчуття відчуженості від учнів.	Практика делікатного зворотного зв'язку, етика «відео з увімкненою камерою».
Інформаційна безпека	Усвідомлене управління персональними даними.	Нехтування складністю паролів, відкрита геолокація у воєнний стан.	Регулярний аудит конфіденційності, використання менеджерів паролів.
Технологічна межа	Розмежування професійного та особистого цифрового часу.	Перевірка робочої пошти/месенджерів 24/7, цифрове вигорання.	Встановлення «годин тиші», детокс-вихідні.
Критична автономія	Незалежність від алгоритмічних стрічок новин.	Сліпа довіра до «рекомендованого» контенту, перебування в «інформаційній бульбашці».	Свідоме споживання інформації з альтернативних джерел.

Впровадження запропонованих технік обумовлюється необхідністю переходу від стихійного використання гаджетів до свідомої саморегуляції. Кожен методичний крок спрямований на збереження інтелектуального ресурсу та зміцнення етичного фундаменту взаємодії.

Техніка «Pomodoro» та менеджмент сповіщень.

Методична доцільність полягає у захисті «глибокої праці». Вимкнення нецільових сповіщень мінімізує інтелектуальне виснаження, спричинене постійним перемиканням уваги. Це дозволяє педагогу зосередитися на створенні якісного контенту, уникаючи фрагментарності мислення.

Делікатний зворотний зв'язок та етика камери.

Ця практика базується на принципах цифрової емпатії. Увімкнена камера під час онлайн-сесій відновлює невербальний зв'язок, що є критичним для формування довіри. Делікатність у коментарях є запобіжником ретравматизації здобувачів у складних умовах, підкреслюючи гуманоцентричний підхід педагогічного працівника.

Аудит конфіденційності та менеджери паролів.

Це не просто технічна вимога, а елемент професійної гігієни. Регулярний аудит запобігає витоку службової інформації та персональних даних здобувачів. Використання менеджерів паролів виступає засобом зниження когнітивного навантаження, адже не потрібно тримати в пам'яті десятки комбінацій, щоб забезпечити високий рівень кіберзахисту.

«Години тиші» та цифровий детокс.

Інструмент профілактики професійного вигорання. Встановлення часових меж у месенджерах виховує у здобувачів повагу до приватного простору учасників освітнього процесу та формує культуру відкладеної комунікації, що є важливою м'якою навичкою (soft skill) у сучасному світі.

Свідоме споживання альтернативних джерел.

Ця стратегія спрямована на подолання «алгоритмічних бульбашок», з метою розвитку інтелектуальної гнучкості. Порівняння різних точок зору, з верифікованих джерел, дозволяє учасникам освітнього процесу реалізовувати модель неупередженого аналізу та критичного сприйняття інформації.

Дестабілізація цифрового балансу педагога супроводжується специфічною симптоматикою, яка свідчить про критичне когнітивне навантаження та втрату орієнтації в медіапотоці, рис. 2.2.

Рис. 2.2. Діагностика ілюзій: симптоми «інформаційного отруєння»

Інформаційний шок – відчуття безсилля перед надмірним обсягом новин, що призводить до стагнації у професійному оновленні навчальних матеріалів.

Втрата фокусу – фрагментарність сприйняття та неможливість глибокої концентрації через постійне перемикання між цифровими вкладками.

Емоційна реактивність – схильність до миттєвого поширення неперевіреного контенту (фейків) у професійних спілнотах під впливом афекту.

Цифрова втома – хронічне подразнення від месенджерів та сповіщень, що трансформується у професійне та емоційне вигорання.

Перехід від стану цифрової ілюзії до усвідомленої медіареальності потребує імплементації системного покрокового плану дій, спрямованого на вирівнювання «колеса балансу» фахівця. Цей алгоритм базується на принципах когнітивної саморегуляції та фільтрації зовнішніх інформаційних впливів.

До складу стратегії входять чотири ключові компоненти.

Стоп-пауза – методичний прийом, що передбачає впровадження обов'язкового «правила 15 хвилин очікування» перед здійсненням репосту або поширенням новини. Це дозволяє суттєво знизити рівень емоційної реактивності та мінімізувати ймовірність вірального поширення фейкового контенту.

Детокс джерел – процес радикальної оптимізації власного інформаційного середовища. Передбачає масову відписку від маніпулятивних каналів та ресурсів зі сумнівною репутацією, що сприяє формуванню надійнішої та чистішої інформаційної стрічки.

Перевірка фокусу – використання спеціалізованого програмного інструментарію (сервіси контролю часу Focus To-Do, Forest тощо) для оптимізації професійної діяльності. Метою є підвищення якості підготовки навчального контенту через глибоку концентрацію та відмову від мультизадачності.

Рефлексія колеса – етап систематичного моніторингу, під час якого педагог раз на тиждень оцінює власні сектори цифрового балансу за шкалою від 1 до 10. Це забезпечує перехід до свідомого управління своїм цифровим станом та запобігає професійному вигоранню.

Впровадження цієї стратегії дозволяє педагогічному працівнику трансформувати свою активність у мережі з хаотичного споживання на керований інтелектуальний процес.

2. Спектр дезінформації: матриця класифікації медіапасток.

В умовах критичних викликів сучасності та інформаційного протиборства, професійна діяльність педагогічного працівника потребує формування когнітивного імунітету, який забезпечується переходом від пасивного споживання контенту до активного керування власними ментальними процесами. Когнітивна безпека виступає фундаментом цього стану, тоді як навички КСІ є механізмом його практичної реалізації.

Когнітивна безпека – стан захищеності свідомості, інтелектуальної автономії та психоемоційної стабільності особистості від зовнішніх деструктивних інформаційних впливів. Вона зберігає здатність до об'єктивного судження та логічного аналізу навіть у ситуаціях високої емоційної напруги або інформаційного перевантаження. Об'єкт захисту – переконання, цінності, пам'ять та здатність приймати самостійні рішення без маніпулятивного підштовхування. Ключовий показник – відсутність «інформаційного зараження» та стійкість до спроб змінити поведінку особи через викривлення картини реальності.

Навички КСІ (Критичного сприйняття інформації) – сукупність практичних когнітивних інструментів та аналітичних технік, що дозволяють людині здійснювати деконструкцію будь-якого медіаповідомлення з метою виявлення прихованих смислів, маніпуляцій та помилок.

Структура навичок КСІ включає:

- **деконструкція меседжу** – вміння розділяти інформацію на «голий факт» та «емоційну інтерпретацію»;
- **верифікація джерела** – здатність ідентифікувати бенефіціара (кому це вигідно?) та перевіряти експертність автора;
- **аналіз контексту** – розуміння того, як обставини та час публікації впливають на зміст повідомлення, виявлення маніпуляцій із «вирваними з контексту» фразами;
- **розпізнавання маніпулятивних технік** – ідентифікація логічних помилок, мови ворожнечі, клікбейту та емоційних тригерів у тексті чи візуалі.

Якщо когнітивна безпека виступає стратегічним «імунітетом» свідомості, то навички КСІ є функціональним експертно-валідаційним інструментарієм, який дозволяє фахівцю здійснювати верифікацію інформаційного потоку, чітко диференціюючи об'єктивні факти від сконструйованих маніпулятивних викривлень.

Спектр дезінформації – не просто хаотичний набір фейків, а структурована матриця медіапасток, класифікація яких обумовлюється ступенем шкідливості та наміром автор.

Систематизація медіапасток базується на градієнті інтенсивності деструктивного впливу та цільовій спрямованості контенту. В рамках професійної діяльності педагогічного працівника важливо розрізняти ненавмисні помилки (місінформацію) від цілеспрямованих стратегій дестабілізації (дезінформації та малінформації). Наведена матриця структурує цей спектр, визначаючи рівень загрози для освітнього середовища залежно від механіки маніпуляції, табл.2.3.

Таблиця 2.3.

Матриця класифікації медіапасток (за К. Вордл)

Категорія пастки	Сутність маніпуляції	Мета (Намір)	Рівень небезпеки
Сатира / Пародія	Використання гумору, який може бути сприйнятий як правда.	Розвага, яка може випадково ввести в оману.	Низький
Хибний зв'язок	Заголовок або візуал не відповідають змісту контенту (клікбейт).	Залучення уваги, монетизація переглядів.	Середній
Оманливий контент	Використання інформації для висвітлення проблеми або особи в хибному світлі.	Маніпуляція думкою аудиторії.	Високий
Маніпулятивний контент	Реальна інформація або зображення редагуються з метою обману.	Зміна сприйняття реального факту.	Високий
Сфабрикований контент	100% неправдивий контент, створений для завдання шкоди.	Дестабілізація, пропаганда, ворожнеча.	Критичний

Ця матриця демонструє, що медіапастки працюють за принципом «градієнта шкоди». Розуміння цього спектру дозволяє педагогічному працівнику діяти випереджально, акцентуючи увагу здобувачів не лише на завданні розпізнавати сам фейк, а й враховувати етичний намір його творця.

В контексті розбудови когнітивної безпеки педагога ми використовуємо трирівневу модель Клер Вордл, яка дозволяє чітко

диференціювати типи контенту за їхньою деструктивною спрямованістю.

Місінформація (Misinformation) – ненавмисне поширення недостовірної інформації. Людина поширює неправду, вірячи в те, що це правда, з відсутністю негативного наміру.

Джерело: чутки, помилки журналістів, репости застарілих новин, переплутані дати.

Дезінформація (Disinformation) – свідоме створення та поширення завідомо неправдивої інформації з метою обману. Це інформаційна зброя, контент створюється штучно, щоб змінити думку аудиторії, викликати страх або дестабілізувати ситуацію.

Джерело: пропаганда, ботоферми, фейкові акаунти «експертів», дипфейки.

Малінформація (Malinformation) – це використання реальної, правдивої інформації з метою завдання шкоди особі, організації чи державі. Інформація базується на фактах, але її публікація є неетичною, порушує приватність або спрямована на дискредитацію.

Джерело: витоки приватної переписки, оприлюднення чутливих персональних даних, зміна контексту реальної цитати, табл.2.4.

Таблиця 2.4.

Система ідентифікації типів неправдивої інформації

Поняття	Чи це правда?	Чи є намір зашкодити?	Психологічний ефект
Місінформація	Ні	Ні	Випадкове введення в оману.
Дезінформація	Ні	Так	Маніпуляція, зміна світогляду.
Малінформація	Так	Так	Репутаційна шкода, психологічний тиск.

Механіка дезінформаційних кампаній зміщує акцент із технічного зламу систем на «злам» людського сприйняття. Це процес таргетованого впливу на нейропсихологічні вразливості особистості з метою трансформації її переконань та поведінкових патернів.

Сучасна дезінформація не просто поширює неправду, вона атакує за трьома стратегічними напрямками.

Руйнування довіри – створення хаосу, де особистість перестає вірити будь-яким офіційним джерелам.

Поляризація спільноти – штучне провокування конфліктів усередині колективів через емоційні тригери.

Параліч дії – це інформаційний шок, який спричиняє втрату здатності до прийняття професійних рішень.

Розуміння матриці медіапасток дозволяє учасникам освітнього процесу здійснювати експертно-валідаційну фільтрацію контенту, переходячи від реактивного споживання до проактивного захисту освітнього простору, табл 2.5.

Таблиця 2.5.

Як дезінформація атакує не комп'ютер, а мозок: порівняння атак

Тип атаки	Метод впливу на мозок	Інструмент протидії
Емоційна паніка	Блокування логіки через страх.	Метод SIFT: зупинка та видих перед дією.
Когнітивне перевантаження	Потік суперечливих новин, щоб людина здалася.	Інфогігієна: обмеження споживання новин.
Соціальна інженерія	Використання авторитету (лже-експерти, дипфейки).	Перевірка через Europass та Checkology.

Ефективність інформаційних атак базується на експлуатації нейробиологічних особливостей людського сприйняття, рис.2.3.

Рис. 2.3. Механізми гібридної агресії в інфосфері

Гібридна агресія в інфосфері не просто поширює неправду, а використовує специфічні механізми для блокування критичного мислення та формування хибної впевненості у достовірності контенту. Для забезпечення когнітивної безпеки педагогічний працівник має володіти інструментарієм ідентифікації маніпулятивних маркерів. Цей чек-лист дозволяє верифікувати контент за ключовими параметрами деструктивного впливу, що спрямовані на вимкнення логічного аналізу, табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Ознаки та індикатори маніпулятивного контенту

Ознака впливу	Ключовий індикатор (маркер)	Мета маніпуляції
Емоційний радикалізм	Використання слів-підсилювачів: «ШОК», «ТЕРМІНОВО», «ВИ МАЄТЕ ЦЕ ЗНАТИ», «НАС ДУРЯТЬ».	Вимкнути раціональне мислення через різкий емоційний сплеск.
Дефіцит часу та штучний поспіх	Вимоги негайної дії: «ПОШИРТЕ, ПОКИ НЕ ВИДАЛИЛИ», «ЗАЛИШИЛОСЯ ЛИШЕ 2 ГОДИНИ ДО...».	Змусити діяти імпульсивно, не даючи часу на перевірку джерела за методом SIFT.
Анонімність або псевдоавторитетність	Посилання на «моє джерело в Генштабі», «знайомого лікаря з міністерства», «закриті канали повідомляють».	Створити ілюзію володіння ексклюзивною інформацією, яку неможливо верифікувати.
Логічні пастки та маніпуляція цифрами	Використання черрі-пікінгу (вирвані з контексту фрази/цифри), наприклад: «90% викладачів вже звільнилися» без посилання на дослідження.	Створити хибну картину реальності, яка лише на перший погляд здається логічною.
Створення образу «ворога» та поляризація	Розподіл світу на «ми» та «вони», використання мови ворожнечі та навішування ярликів на професійні чи соціальні групи.	Зруйнувати суспільну єдність та спровокувати внутрішні конфлікти.

Усвідомлення механізмів гібридної агресії та використання чек-листа дозволяє педагогу діяти упереджувально. Замість боротьби з наслідками фейку, фахівець ідентифікує саму архітектуру атаки, зберігаючи інтелектуальну автономію

3. Алгоритми перевірки достовірності інформації: метод SIFT та чек-листи верифікації джерел

В медіапросторі важливо розрізнати операційну верифікацію та аналітичний фактчекінг. Хоча ці процеси взаємодоповнювані, вони мають різні часові межі, об'єкти аналізу та інструментальний набір, табл. 2.7

Таблиця 2.7.

Системне порівняння параметрів діяльності

Параметр диференціації	Операційна верифікація	Аналітичний фактчекінг
Домінуючий об'єкт	Мультимедійний контент (фото, відео, аудіо), акаунти.	Твердження, тези, цифри, логічні зв'язки.
Питання-індикатор	Чи є цей матеріал автентичним (справжнім)?	Чи є цей висновок достовірним (правдивим)?
Технологічний стек	Технічний аналіз: метадані, реверсивний пошук, геолокація.	Документальний аналіз: архіви, реєстри, крос-верифікація джерел.
Рівень когнітивного навантаження	Висока концентрація на деталях та технічних невідповідностях.	Глибока аналітична рефлексія та системне мислення.
Результат для педагогічного працівника	«Я можу використовувати це зображення як доказ події».	«Я можу використовувати ці цифри у лекції як науковий факт».

Верифікація (від лат. *verus* – істинний та *facere* – робити) у медійному контексті розглядається як первинний, часто миттєвий процес підтвердження автентичності сирих даних. Це перевірка «цифрового алібі» медіафайлу. Вона фокусується не на ідеях, а на фізичних характеристиках об'єкта. Верифікатор діє як криміналіст, з'ясовуючи, чи відповідає зображене на відео заявленому місцю та часу.

Інструментальний базис: використання інструментів OSINT (розвідка на основі відкритих джерел), таких як аналіз метаданих (EXIF), геолокація

через супутникові мапи (Google Earth), хронологія за тінями (SunCalc) та інструменти зворотного пошуку зображень (TinEye, Google Lens).

Для учасників освітнього процесу – верифікація є першою лінією оборони. Її мета – відсіяти візуальне сміття, дипфейки та реінкарновані відео минулих років ще до того, як вони потраплять до освітнього контенту.

Фактчекінг – це інтелектуальна процедура перевірки фактичних тверджень, логічних висновків та цифрових показників у вже існуючому наративі. Це робота з «другим шаром» інформації, перевірка контексту, виявлення маніпуляцій зі статистикою (черрі-пкінг) та логічних помилок, це тривалий процес, що потребує звернення до першоджерел, державних реєстрів, статистичних баз та експертних інтерв'ю.

Об'єкт аналізу: складні вербальні конструкції, програмні тези, наукові дані, цитати офіційних осіб.

Черрі-пкінг – це логічна помилка та маніпулятивна техніка, що полягає у вибіркового поданні лише тих фактів, даних або цитат, які підтверджують певну концепцію, при одночасному ігноруванні всієї маси релевантних доказів, що суперечать цій тезі.

Небезпека даної техніки полягає у відсутності прямої фактичної фальсифікації. Кожен окремий аргумент може бути верифікованим та достовірним, але через вилучення з загального контексту він створює деформовану модель реальності, що спотворює об'єктивне сприйняття явища.

Ключові прийоми черрі-пкінгу:

- **маніпуляція статистикою** – використання даних за окремий короткий проміжок часу, який демонструє потрібну тенденцію, ігноруючи загальний багаторічний тренд;
- **цитати поза контекстом** – виокремлення однієї фрази експерта, яка звучить на користь маніпулятора, хоча загальний висновок доповіді був протилежним;
- **придушення доказів** – свідоме замовчування наукових досліджень, що мають більшу вибірку та точність, на користь поодиноких випадків.

Для нейтралізації черрі-пкінгу в межах навичок КСІ необхідно застосовувати принцип контекстуалізації:

- завжди запитувати: «Якою є повна картина даних?»;
- шукати спростування або альтернативні дослідження (крос-чекінг);
- аналізувати джерело на предмет ангажованості: кому вигідно висвітлювати лише цей аспект?.

Попри те що ці процеси мають різні вектори, у сучасній педагогічній практиці вони утворюють єдину екосистему критичного сприйняття інформації (КСІ), табл.2.8.

Таблиця 2.8.

Диференціація методів перевірки контенту

Параметр порівняння	Верифікація (Operational)	Фактчекінг (Analytical)
Сутність процесу	Миттєва перевірка автентичності медіафайлу (фото, відео, пост).	Глибокий аналіз тверджень, цифрових даних та логічних висновків.
Ключове питання	Чи справжнє це відео? Чи сталося це насправді там і тоді?	Чи правдиві ці факти? Чи не маніпулює автор статистикою?
Часові межі	Проводиться «у реальному часі» (перед репостом або використанням).	Може тривати годинами або днями (дослідження архівів, джерел).
Об'єкт перевірки	Медіафайл, акаунт автора, дата, геолокація.	Цитати політиків, наукові дані, звіти, історичні факти.
Інструментарій	Зворотний пошук зображень, аналіз метаданих, карти.	Статистичні бази, першоджерела документів, експертні висновки.

Верифікація забезпечує чистоту матеріальної бази, візуального ряду, а фактчекінг гарантує інтелектуальну валідність змісту. Без верифікації фактчекінг ризикує аналізувати правдивість слів у фейковому відео, а без аналітичного фактчекінгу процедура верифікації обмежується лише підтвердженням автентичності форми, залишаючи відкритим ризик використання технічно справжнього медіаконтенту для трансляції витончених смислових маніпуляцій та дезінформаційних наративів.

Педагогічний працівник виступає одночасно і технічним контролером (верифікатором), і інтелектуальним фільтром (фактчекером), що дозволяє трансформувати освітній простір у простір високої інформаційної довіри.

Методологія *SIFT* виступає як прагматичний алгоритм швидкого реагування. Вона дозволяє педагогічному працівнику не стати ретранслятором дезінформації, реалізуючи тактику «латерального аналізу» безпосередньо в процесі підготовки навчальних матеріалів.

Для глибинного розуміння алгоритму SIFT необхідно звернутися до його витоків та філософії «латерального читання», яка докорінно змінила

підхід до медіаосвіти у провідних університетах світу.

Метод SIFT був розроблений Майком Колфілдом (Mike Caulfield), науковим співробітником Центру поінформованої суспільної свідомості Вашингтонського університету. Колфілд дійшов висновку, що традиційні академічні методи аналізу (тривале читання тексту, оцінка дизайну сайту) не працюють у швидкому цифровому потоці, навпаки, чим довше людина аналізує маніпулятивну статтю, не виходячи за її межі, тим більше вона заплутується. Колфілд запропонував перейти від «вертикального читання», аналізу сторінки зверху вниз, до «*латерального читання*», відкриття нових вкладок у браузері для перевірки того, що про це джерело пишуть інші.

Кожна літера аббревіатури SIFT – це не просто дія, а когнітивний запобіжник, рис. 2.4.

S – Stop (Зупинись).

Глибина кроку – це фаза саморегуляції. Якщо інформація викликає сильний гнів, захоплення або страх – ви перебуваєте під атакою.

Дія: потрібно припинити споживання і заборонити собі репост, доки не буде застосовано наступні три кроки, це захист від «емоційного зараження».

I – Investigate the Source (Досліди джерело).

Глибина кроку – запитуємо не «що вони кажуть», а «хто вони такі»,

важливо знайти автора.

Дія: використання Вікіпедії або професійних довідників для перевірки репутації ресурсу. Якщо про видання немає жодної інформації або воно має репутацію сатиричного/пропагандистського – аналіз змісту втрачає сенс.

F – Find Better Coverage (Знайди краще висвітлення)

Глибина кроку – пошук консенсусу. Чи повідомляє про це хтось інший?

Техніка: якщо новина сенсаційна, але її немає на ресурсах на кшталт BBC, Reuters чи Укрінформ – з високою ймовірністю це фейк або маніпуляція. Ми шукаємо не «підтвердження», а «найбільш авторитетне висвітлення» теми.

T – Trace Claims, Quotes, and Media to the Original Context (Відстеж твердження до першоджерела)

Глибина кроку – боротьба з «цифровим спотворенням». Більшість фейків – реальні фото чи цитати, вирвані з контексту.

Техніка: пошук оригінального відео чи повної стенограми промови. Саме на цьому етапі виявляється черрі-пікінг, тобто вибіркове цитування.

В умовах критичного інформаційного перевантаження учасники освітнього процесу позбавлені можливості здійснювати поглиблений професійний фактчекінг кожного вхідного інформаційного повідомлення. Саме тому актуальним є впровадження алгоритму SIFT як інструмента операційної верифікації. Це дозволяє учаснику освітнього процесу досягти високого рівня достовірності даних за мінімальні часові витрати, фокусуючись не на детальному вивченні маніпулятивного контенту, а на швидкому підтвердженні його валідності через зовнішні джерела. освіти як базовий інструмент гігієни.

Методологія SIFT Майка Колфілда виходить за межі суто технічного алгоритму й постає як інтелектуальна структура мислення сучасної особистості. Вона навчає нас опановувати первинні емоційні імпульси та свідомо шукати істину поза межами штучно створених «інформаційних бульбашок». Концептуальна модель цифрової стійкості учасників освітнього процесу базується на інтеграції когнітивної гігієни та технологічної пильності. Вона дозволяє трансформувати освітнє середовище на безпечний простір, захищений від деструктивного інформаційного впливу.

Алгоритм SIFT – це ментальна броня людини цифрової епохи, що перетворює абстрактну когнітивну безпеку на дієву професійну компетенцію кожного освітянина, рис.2.5.

SIFT

- «гігієна моменту» – метод створений для того, щоб зупинити поширення брехні за 30 секунд.
- його головна цінність у кроці **STOP**: ми перемагаємо власну емоційність раніше, ніж натиснемо «поширити». це перехід від реактивної поведінки до аналітичної.

ВЕРИФІКАЦІЯ

- «фільтр якості» верифікація – професійний стандарт. де ми не просто «гуглимо», а **перевіряємо**:
контекст– чи не застаріла ця інструкція?
автентичність – чи справжнє це фото з виробництва?
намір – нас хочуть навчити чи нами хочуть маніпулювати?

ДЖЕРЕЛО

- «**фундамент довіри**», де ми вчимося розрізняти «**білі**» (офіційні, академічні), «**сірі**» (особисті блоги експертів) та «**чорні**» (анонімні канали, клікбейт) джерела.
- ваше цифрове портфоліо має на 100% складатися з перших двох категорій.

Рис.2.5. Золота формула цифрової стійкості

Метод SIFT – не механічна перевірка, а маніфест когнітивної свободи. Він трансформує наше сприйняття, спонукаючи долати емоційні пастки та реконструювати реальний контекст там, де алгоритми намагаються звужити наш горизонт. Це вищий пілотаж інформаційної гігієни, що стає фундаментом особистої стійкості

У сучасному освітньому дискурсі медіаграмотність перестає бути додатковою навичкою і стає складником професійної гігієни. Вона забезпечує екологічність комунікації між учасниками освітнього процесу.

4. Інструменти пошуку першоджерел візуального контенту (Google Lens, TinEye).

В умовах цифрової трансформації освіти, компетенція роботи з

відкритими даними – стає базовою для кожного фахівця. OSINT – метод збору та аналізу інформації, який є абсолютно легальним та доступним кожному, хто має доступ до інтернету, це не хакерство, а інтелектуальне мистецтво знаходити істину в стозі цифрового «сіна».

В рамках четвертого етапу алгоритму SIFT – Trace (Відстеження) – педагогічний працівник має використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для деконструкції візуального та текстового контенту. Даний OSINT-пакет дозволяє ідентифікувати першоджерела, перевіряти геолокацію та виявляти сліди штучного втручання в медіафайли, табл. 2.9.

Таблиця 2.9.

Ресурси для технічної перевірки достовірності інформації

Об'єкт аналізу	Ресурс (Назва)	Офіційне покликання	Для чого використовувати?
Фото (Першоджерело)	TinEye	tineye.com	Найточніший пошук дати першої публікації фото в мережі. Допомогає виявити старі фото, які видають за нові.
Фото (Контекст)	Google Lens	lens.google	Швидкий пошук схожих зображень, переклад тексту на фото та розпізнавання об'єктів/локацій.
Відео (Кадри)	InVID / WeVerify	invid-project.eu	Розширення для браузера, яке розбиває відео на окремі кадри для їхньої подальшої перевірки через пошуковики.
Архів сайтів	Wayback Machine	archive.org/web	Пошук інформації, яку вже видалили або змінили на сайтах. Дозволяє побачити вигляд сторінки в минулому.
Геолокація	Google Street View	google.com/maps	Перевірка місцевості: чи відповідає ландшафт

			та будівлі на фото реальному заявленому місцю.
ШІ-текст / Фото	Hive Moderation	hivemoderation.com	Потужний детектор для виявлення тексту, зображень та відео, що були створені штучним інтелектом.
Акаунти соцмереж	Account Analysis	accountanalysis.app	Глибокий аналіз профілів у соцмережі X (Twitter) для виявлення ботів та скоординованої недоброчесної поведінки.
Фактчекінг (UA)	StopFake	stopfake.org/uk	Найбільший архів спростованих фейків, що стосуються України. База даних маніпулятивних наративів.

На відміну від алгоритмів Google, які орієнтовані на пошук схожого візуального контенту, TinEye фокусується саме на модифікаціях зображення.

TinEye – цифровий слідопит, що відповідає за пошук «генетичного коріння» зображення. Він – унікальний інструмент для детекції цифрових маніпуляцій, оскільки він дозволяє відстежити повну еволюцію файлу: від першоджерела (генетичного коріння) до його сучасних викривлених версій, табл.2.10.

Таблиця 2.10

Функціональна матриця можливостей TinEye

Функція	Механіка дії	Практичне значення для верифікації
Порівняння версій	Сортування за параметром «Найбільш змінені» (Most Changed).	Дозволяє побачити, як оригінальне фото «верстата» перетворилося на «інноваційне ШІ-диво» через фільтри та ретуш.
Пошук клонів	Ідентифікація ідентичних фрагментів зображення на різних	Виявляє, що обличчя «студента» на фото вже було використано в 100 різних рекламних кампаніях

	ресурсах.	по всьому світу.
Відстеження маніпуляцій	Порівняння дати першої появи зображення в мережі.	Якщо фото «сучасного обладнання» вперше з'явилося 10 років тому, відповідно опис про «розробку 2026 року» є фейком.

TinEye – перша у світі пошукова система, що використовує технологію розпізнавання зображень, а не ключових слів.

Принцип роботи: система створює унікальний «цифровий відбиток» вашого фото і порівнює його з мільярдами зображень у своїй базі.

Ключові можливості:

- *виявлення маніпуляцій:* ви можете знайти оригінальне фото і побачити, що на фейковому варіанті щось додали, наприклад, домалювали натовп на мітингу;
- *пошук першоджерела:* TinEye дозволяє відсортувати результати від «найстаріших», щоб зрозуміти, коли і де це фото з'явилося вперше;
- *відстеження обрізки (Cropping):* допомагає знайти повну версію фото, якщо хтось навмисно обрізав його, щоб приховати контекст.

Використання TinEye в освітній практиці дозволяє реалізувати стратегію «цифрової археології». Коли ми знаходимо первинну версію зображення, будь-які спроби надати йому хибного контексту або видати старий об'єкт за новітню розробку миттєво нівелюються технічними доказами.

На сучасному етапі розвитку медіатехнологій *Google Lens* виступає не просто пошуковим сервісом, а мультимодальним аналітичним асистентом. В освітньому процесі цей інструмент забезпечує миттєву конвертацію візуальних даних у верифіковану інформацію, поєднуючи функції зворотного пошуку, оцифрування та контекстуального аналізу об'єктів у реальному часі. Це дозволяє оперативно здійснювати як технічну перевірку контенту, так і методичну підтримку навчання, табл. 2.11.

Таблиця 2.11.

Функціональні можливості Google Lens у професійній діяльності

Функція (Режим)	Що саме робить?	Як використовувати для верифікації та навчання?	Приклад застосування в ЗПО
Зворотний пошук зображень	Знаходить першоджерело фото або схожі	Верифікація: перевірка, чи не є фото старим і чи не	Перевірка фото «нового обладнання», яке

	зображення в мережі.	використовувалося воно в іншому контексті.	насправді було зняте 5 років тому в іншій країні.
Текст (оцифрування)	Копіює текст із фізичних об'єктів (книг, схем, дощок) у цифровий формат.	Доброчесність: швидке створення цитат із паперових джерел із посиланням на автора.	Миттєве перенесення технічних характеристик із верстата в робочий файл.
Переклад	Перекладає текст у реальному часі безпосередньо поверх зображення.	Доступність: робота з іноземними технічними інструкціями та схемами.	Переклад маркування на іноземних деталях або інтерфейсу професійного ПЗ.
Пошук об'єктів	Ідентифікує предмети, рослини, моделі техніки за фото.	Наочність: швидке визначення моделі інструмента або типу деталі за її виглядом.	Ідентифікація рідкісного типу кріплення або електронного компонента за фотографією.
Домашнє завдання	Розв'язує рівняння, пояснює терміни та надає посилання на освітні ресурси.	Асистування: допомога здобувачам освіти у розумінні складних термінів через візуальні підказки.	Наведення камери на складну формулу в підручнику для отримання покрокового пояснення.

Інтеграція Google Lens у педагогічну практику нівелює бар'єр між фізичним та цифровим світами. Для освітянина це стає ключовим інструментом швидкої валідації об'єктів, що значно підвищує рівень довіри до візуальних матеріалів, які використовуються в навчанні.

У сучасному медіапросторі відеоконтент є найбільш складним об'єктом для верифікації через його динамічну природу. Використання

інструменту **InVID** дозволяє здійснити так звану «гістологію відео», тобто детальне мікроскопічне дослідження структури медіафайлу. Завдяки деконструкції відео на окремі статичні кадри та аналізу цифрових слідів, ми можемо виявити приховані маніпуляції, які неможливо помітити під час звичайного перегляду

InVID – потужний браузерний плагін (розширення), спеціально створений для журналістів та фактчекерів, справжній «рентген» для відеоконтенту, лабораторія для аналізу відео. Він не просто шукає відео, він розкладає його на технічні складові (кадри, метадані, шари).

Інструментарій InVID перетворює роботу педагога з відеоконтентом на наукове дослідження. Це дає змогу не лише ідентифікувати факт підробки, а й наочно продемонструвати учням технічні докази маніпуляції, формуючи у них імунітет до візуальної дезінформації, табл.2.12.

Таблиця 2.12

Аналітичні модулі InVID для верифікації відео

Функціональний модуль	Механіка дії	Практичне значення
Keyframes (Ключові кадри)	Автоматично розбиває відео на окремі статичні зображення.	Дозволяє знайти першоджерело кожного фрагмента через зворотний пошук зображень, виявляючи «відео-колажі» з різних подій.
Metadata (Метадані)	Витягує приховану технічну інформацію про камеру, час зйомки та GPS-координати.	Викриває підробки: якщо відео нібито з «Києва сьогодні», а метадані вказують на редактор у Пекіні рік тому – це свідома дезінформація .
Forensic (Криміналістика)	Аналізує рівень стиснення пікселів та цифровий шум на зображенні.	Виявляє зони «вклеювання» чужих об'єктів, облич або прапорів, які мають іншу цифрову щільність порівняно з фоном.
Magnifier (Лупа)	Збільшує окремі фрагменти кадру зі зміною контрасту та яскравості.	Дозволяє детально розгледіти «шви» навколо губ та очей у дипфейках , а також ідентифікувати дрібні деталі на задньому плані.

Використання плагіна InVID на заняттях дозволяє наочно продемонструвати здобувачам освіти, що будь-яка цифрова дія залишає слід. Це найкращий спосіб виховання відповідального ставлення до власного контенту.

Для закладів професійної освіти (ЗПО) верифікація інформації набуває прикладного характеру. Зокрема, OSINT-інструменти слугують не лише для виявлення фейків, а й для підтвердження технічної валідності навчальних матеріалів. Такий підхід дозволяє уникнути використання застарілих норм, неіснуючих стандартів або маніпулятивного контенту, що просувається бот-мережами для дестабілізації професійного середовища.

Медіаграмотність учасників освітнього процесу являє собою синтез критичного мислення та технічної експертизи. Використання алгоритмів SIFT та OSINT-інструментів гарантує, що навчальний контент буде не просто цікавим, а професійно бездоганим та безпечним.

5. Інструменти протидії кібершахрайству та перевірка посилань на шкідливе програмне забезпечення.

Кібербезпека в освітньому середовищі базується на розумінні механізмів доставки загроз. Найпоширенішими є фішинг, (крадіжка персональних даних через подробиці сайти, та шкідливе ПЗ, що інфікує пристрій).

З метою мінімізації ризиків інфікування цифрової інфраструктури, верифікація підозрілих об'єктів реалізується через дистантний статичний аудит. Ця стратегія передбачає деконструкцію та аналіз атрибутів інформаційного повідомлення в ізольованому віртуальному середовищі, де спеціалізовані хмарні сервіси проводять компаративний аналіз об'єкта на предмет відповідності відомим паттернам шкідливого коду, забезпечуючи високу валідність результату за мінімальний часовий проміжок, табл.2.13.

Таблиця 2.13.

Ресурси для протидії кіберзагрозам

Інструмент	Функціональне призначення	Чому це важливо?
VirusTotal	virustotal.com	Аналізує файли та URL-адреси за допомогою понад 70 антивірусних сканерів. Виявляє віруси, черв'яки та трояни.
URLVoid	urlvoid.com	Перевіряє репутацію сайту та його наявність у «чорних списках»

		шкідливих ресурсів.
Whois.com	whois.com	Дозволяє дізнатися дату реєстрації домену. Якщо «сайт банку» створений 2 дні тому – це 100% фішинг.
CheckShortURL	checkshorturl.com	Дозволяє «розгорнути» скорочені посилання (bit.ly, tinyurl) і побачити реальну адресу призначення без переходу на неї.

З метою мінімізації ризиків деструктивного впливу на цифрову інфраструктуру, аудит потенційно шкідливого контенту реалізується через дистантну інспекцію в ізольованому віртуальному середовищі (sandbox). Ця стратегія передбачає деконструкцію атрибутів інформаційного повідомлення без залучення системних ресурсів клієнта, де спеціалізовані сервіси проводять компаративний аналіз об'єкта на предмет відповідності відомим патернам кіберзагроз, гарантуючи технологічну безпеку суб'єкта освітнього процесу.

Принцип невтручання (Non-execution principle) – статичний аналіз дозволяє вивчати структуру файлу або посилання (домен, протокол, скрипти) без їх активації. Це критично для захисту від вразливостей «нульового дня», де звичайний антивірус може бути безсилим.

Сигнатурна та евристична перевірка:

- пошук точного збігу з базою вже відомих вірусів;
- аналіз поведінкових ознак та підозрілих команд, які характерні для шкідливого ПЗ, навіть якщо воно нове, табл.2.14

Таблиця 2.14

Ресурси для діагностики кіберзагроз

Ресурс	Спеціалізація	Що перевіряє?
VirusTotal	Універсальний агрегатор.	Аналіз файлів та URL за допомогою 70+ антивірусних баз.
Google Safe Browsing	Репутаційний сервіс.	Виявлення фішингових сайтів та ресурсів, що поширюють малварь.
CheckShortURL	Розшифрування посилань.	Показує кінцеву адресу за скороченими лінками (bit.ly, tinyurl).
WHOIS	Історія домену.	Дата реєстрації сайту: якщо «банк» створений вчора – це фішинг.

Таким чином, перехід від інтуїтивної до інструментальної верифікації дозволяє учасникам освітнього процесу діяти за принципом технологічного імунітету: оцінювати загрозу аналітично, не вступаючи з нею у безпосередню взаємодію.

6.2 МАТЕРІАЛИ ТА ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

6.2.2. ПРАКТИКУМ: СТВОРЕННЯ ЕТИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО МЕДІАКЕЙСУ

ТЕМА 3

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Методика інтеграції медіаграмотності у викладання професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки.
2. Структура розробки інтерактивних вправ для здобувачів освіти за методикою «Вивчай та розрізняй».
3. Алгоритм створення медіапродукту для здобувачів освіти за журналістськими стандартами
4. Особистий професійний прорив через опанування основ роботи у програмі Sony Vegas Pro.
5. Проектування авторських навчальних матеріалів в онлайн сервісах: від ідеї до етичного втілення.

Література: 1, 2, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 23, 24, 25, 29, 32.

1. Методика інтеграції медіаграмотності у викладання професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки.

Інтеграція медіаграмотності в освітній простір закладів професійної освіти (ЗПО) базується на принципі наскрізної дифузії критичного мислення в ядро фахових дисциплін. У контексті підготовки кваліфікованих робітників медіаграмотність трансформується з загальнокультурної компетенції у професійно значущу навичку верифікації виробничих даних, що є фундаментом технологічної безпеки та професійної стійкості майбутнього фахівця.

Процес інтеграції розглядається не як механічне доповнення навчального плану новою тематикою, а як фундаментальна трансформація дидактичних підходів до викладання базових дисциплін. В межах стратегії наскрізного впровадження інфомедійна грамотність набуває статусу

трансверсальної (горизонтальної) компетенції. Замість виділення окремих академічних годин, доцільним є імплементація елементів верифікації безпосередньо у структуру кожного практичного завдання.

Трирівнева структура інтеграційного процесу:

- контентний рівень (змістовний) – замість абстрактних прикладів у навчальний процес впроваджуються релевантні професійні дезінформаційні моделі, об'єктами аналізу стають фальсифіковані технічні регламенти, помилкові експлуатаційні інструкції чи недостовірні специфікації обладнання, які виконують роль проблемних навчальних кейсів;
- процесуально-технологічний рівень (інструментальний) – фокус зміщується на синергію людини та технологій, допускається використання інструментів штучного інтелекту для обчислень чи проєктування, проте обов'язковим етапом стає верифікаційний аудит – критична детекція та корекція алгоритмічних помилок або «галюцинацій» ШІ;
- критеріально-результативний рівень (оцінювальний) – перегляд системи оцінювання навчальних досягнень, пріоритетним об'єктом оцінки стає не лише фінальний результат (правильність відповіді), а й доказова база – валідність та прозорість шляху верифікації використаних інформаційних джерел.

Така структура навчання дозволяє сформувати у здобувача освіти професійну стійкість: навичка перевірки даних стає автоматизмом, інтегрованим у щоденну виробничу діяльність, а не епізодичною теоретичною вправою, табл.3.1.

Таблиця 3.1.

Методичні стратегії імплементації в освітній процес

Напрямок підготовки	Методичний інструментарій	Вплив на професійну компетенцію
Професійно-теоретичний цикл	Критичний аналіз технічної документації з використанням алгоритму SIFT.	Формування здатності ідентифікувати застарілі норми, фактологічні помилки та маніпулятивні твердження в науково-технічних текстах.
Професійно-практичний цикл	Візуальний аудит медіаінструкцій за допомогою інструментів OSINT (InVID, Google	Розвиток навички розрізнення достовірних алгоритмів виконання робіт від аматорського або небезпечного

	Lens).	контенту (DIY-відео, маніпулятивний YouTube-контент).
Проектна діяльність	Проектування етичного професійного контенту (інфографіки, відеогайди).	Трансформація здобувача освіти з пасивного споживача інформації в активного творця верифікованого професійного знання.

Ефективність інтеграції забезпечується синхронізацією трьох рівнів опрацювання інформації через реалізацію трирівневої моделі інтегрованого заняття, рис.3.1.

Рис.3.1. Методологічна парадигма наскрізної інтеграції інфомедійної грамотності

Наскрізна інтеграція інфомедійної грамотності в освітній процес ЗПО не передбачає екстенсивного розширення навчальних планів, а реалізується через якісну трансформацію існуючих дидактичних одиниць. На кожному етапі заняття традиційні методи викладання замінюються на інтегровані підходи «медіатренажера», що дозволяє розвивати критичне мислення без відриву від професійного контексту. Такий підхід перетворює здобувача освіти з репродуктивного виконавця на аналітично орієнтованого фахівця, здатного до прийняття рішень в умовах інформаційної невизначеності, табл.3.2.

Таблиця 3.2.

Порівняльна характеристика традиційного та інтегрованого підходів

Складова заняття	Традиційний підхід	Інтегрований підхід (Медіатренажер)	Очікуваний результат (Skill)
Теоретичний блок	Вивчення тексту підручника або нормативного документа (ДСТУ).	Аналіз першоджерел: Порівняння офіційної специфікації виробника з порадами «блогерів-експертів».	Критичне оцінювання фахової інформації.
Демонстрація	Перегляд навчального фільму або презентації за темою.	Деконструкція відео: Пошук технічних або безпекових помилок у «хайпових» відео про професію.	Візуальна грамотність та професійна уважність.
Практична робота	Виконання технологічної операції за зразком майстра.	Case Study: Розв'язання професійної задачі, де ввідні дані містять «інформаційне сміття».	Прийняття рішень у складних інформаційних умовах.

Для розробки інтерактивної вправи педагогічному працівнику пропонується покроковий план перетворення будь-якої теми на дослідницький проект.

Пошук тригера – знайти актуальну маніпуляцію, міф або скріншот поста, що стосується конкретної професійної теми, наприклад, небезпечне рекламне гасло інструменту.

Створення «пастки» – сформулювати завдання так, щоб здобувачі освіти мали перевірити достовірність почутого, відповівши на запитання: «Чи безпечно це для обладнання?» або «Де приховані ризики?».

Верифікація – надати доступ до перевірених джерел для порівняння (техпаспорти, офіційні сайти брендів, QR-коди на чинні ДСТУ).

Фіксація досвіду – створення здобувачами власного мікроконтенту на основі фактів (коротке відеопояснення «Чому це фейк» або інтерактивний плакат).

Наведені методи навчання дозволяють оцінювати не лише правильність технічного результату, а й шлях верифікації використаних джерел. Це перетворює медіаграмотність на дієвий інструмент професійної досконалості та гарант технологічної безпеки.

Методична стратегія реалізації медіаграмотного освітнього простору включає в себе наступні складові.

Контентна конвергенція – використання професійних дезінформаційних кейсів (наприклад, технічно некоректних інструкцій до обладнання) як бази для критичного аналізу.

Інструментальна валідація – навчання роботі з цифровими джерелами та ІІІ-інструментами з обов'язковою детекцією алгоритмічних похибок.

Оцінювальний пріоритет – впровадження критеріїв, за якими оцінюється не лише технічна правильність відповіді, а й прозорість алгоритму верифікації використаних даних.

Інтеграція медіаграмотності не передбачає створення додаткового навчального навантаження, а реалізується через зміну парадигми викладання. Кожен елемент навчального контенту підлягає критичному осмисленню та інструментальній валідації, що відповідає вимогам сучасного ринку праці щодо підготовки адаптивного, інформаційно стійкого та висококваліфікованого фахівця.

Дана методика дозволяє сформулювати навичку верифікації як «горизонтальну» компетенцію, що стає органічною частиною професійної діяльності, забезпечуючи високий рівень когнітивної безпеки майбутнього спеціаліста.

2. Структура розробки інтерактивних вправ для здобувачів освіти за методикою «Вивчай та розрізняй».

Впровадження методики «Вивчай та розрізняй» в систему професійної освіти спрямоване на розвиток інфомедійної грамотності здобувачів через призму їхньої майбутньої фахової діяльності. Структура вправ за цією

методикою реалізує перехід від пасивного споживання інформації до її критичного аналізу, деконструкції маніпуляцій та верифікації професійних фактів. Кожна вправа імплементує подвійну мету, а саме: засвоєння спеціальних знань та одночасне опанування інструментів медіаграмотності, табл.3.3.

Таблиця 3.3.

Типологічна структура інтерактивних вправ «Вивчай та розрізняй»

Компонент вправи	Методичний зміст та активність	Очікуваний результат (Компетентність)
Фактчекінг (Професійна верифікація)	Пошук помилок у технічній документації або порівняння суперечливих інструкцій до одного обладнання.	Здатність відрізнити верифіковані дані від фейкових чи застарілих порад із мережі.
Деконструкція маніпуляцій	Аналіз «хайпових» рекламних заголовків про «чудо-інструменти», що обіцяють нереальні результати.	Розпізнавання маркетингових пасток, прихованої реклами та мови ворожнечі у професійному середовищі.
Візуальний аналіз (Зображення як доказ)	Визначення автентичності фото/відео виробничих процесів (пошук ознак ШІ-генерації або монтажу).	Навичка критичного сприйняття візуального контенту та розуміння способів маніпуляції зображенням.
Робота з джерелами	Перевірка авторитетності автора публікації (експерт/блогер) та дати актуальності інформації.	Формування медіагігієни, вміння користуватися офіційними реєстрами та першоджерелами.

В умовах інформаційного перевантаження особливої актуальності в системі ЗПО набуває впровадження методики «Вивчай та розрізняй» (Learn to Discern) від IREX. Це не просто теоретичний концепт, а потужний «антивірус» для професійної свідомості, що імплементує формування автоматичної звички аналізувати будь-яку вхідну інформацію.

Методика вчить здобувачів освіти не просто споживати медіаконтент, а деконструювати маніпуляції, диференціювати факти від суб'єктивних

суджень та проводити прецизійну перевірку технічних даних на достовірність, рис.3.2.

Рис.3.2. Ключові принципи методики вивчай та розрізняй

Сучасна концепція професійної освіти вимагає відходу від традиційних методів викладання медіаграмотності як окремої дисципліни. Натомість імплементується філософія «безшовної інтеграції», де критичне мислення стає невід’ємною складовою фахової майстерності. Такий підхід дозволяє актуалізувати інфомедійні навички безпосередньо під час опанування професії, перетворюючи розбір реальних специфікацій та інструкцій на тренажер професійної стійкості до дезінформації, табл.3.4.

Таблиця 3.4.

Порівняльна матриця підходів до створення інтерактивних вправ

Параметр інтеграції	Традиційний підхід	Безшовна інтеграція
Сприйняття	Медіаграмотність сприймається як «додаткове навантаження».	Медіаграмотність – це органічна частина фахової майстерності.

Часові рамки	Окрема виховна година або факультативне заняття.	Етап актуалізації або закріплення знань безпосередньо на уроці.
Контентна база	Абстрактні приклади з новин та політичного життя.	Реальні професійні специфікації, креслення, рецепти, інструкції.
Кінцевий результат	Загальна обізнаність про медіасвіт.	Професійна стійкість до дезінформації у конкретній галузі.

Для того, щоб вправа була максимально ефективною, її структура має детермінувати активну аналітичну діяльність за наступним змістом.

Тригер (Кейс) – це створення професійної ситуації, де здобувач зіштовхується з сумнівною інформацією (наприклад, суперечливий відгук про обладнання або віральна «порада» з соцмереж).

Інструментальна деконструкція – застосування стандартів точності та достовірності, де здобувач проводить ретельну перевірку назв, цифр та понять.

Верифікація джерел – пошук компетентних джерел та посилення на них, що зазначає коректність отриманих даних.

Професійна рефлексія – формування висновку на основі повноти інформації (відповіді на питання: Хто? Що? Де? Коли? Як? Навіщо?).

«Безшовна інтеграція» дозволяє педагогічному працівнику не витрачати додатковий час, а трансформувати звичайне опитування у глибоке дослідження. Коли здобувач освіти перевіряє достовірність інструкції до верстата, він одночасно вивчає і будову цього верстата, і правила медіагігієни.

Використання вправ структурно вибудованих за методикою «Вивчай та розрізняй» дозволяє викладачу ЗПО готувати не просто «ремісника», а інтелектуального фахівця, який захищений від дезінформації та вміє приймати рішення на основі перевірених фактів, рис.3.3.

Рис.3.3. Структурні компоненти розробки вправи

Відповідно до концепції Learn to Discern (IREX), результативність професійної підготовки в ЗПО забезпечується через застосування адаптованої типології вправ, що конвертують теоретичні засади медіаграмотності у прикладний інструментарій фахівця. Системне впровадження таких завдань адаптує механізми деконструкції інформаційного шуму та алгоритми верифікації експертності джерел. Це дозволяє унаочнити здатність здобувачів освіти здійснювати верифікаційний аналіз технічних характеристик, абстрагуючись від маніпулятивних медійних нашарувань та маркетингової експресії, рис.3.4

«ФАКТ ЧИ СУДЖЕННЯ?»

- Здобувачам освіти дають технічний опис інструменту з рекламними епітетами. треба відокремити параметри від обіцянок.
- Вміння бачити об'єктивну реальність за маркетинговим шумом.

«ПОШУК КЛІКБЕЙТУ»

- Аналіз заголовків на кшталт «цей секретний спосіб замінить всі верстати».
- Захист від небезпечних та непрофесійних «лайфхаків».

«ЕКСПЕРТНИЙ ФІЛЬТР»

- Перевірка біографії та авторитетності автора професійного блогу.
- Здатність оцінювати компетентність джерела інформації.

Рис.3.4. Типологія професійних інтерактивних вправ

Процес інтеграції інфомедійної грамотності в освітню траєкторію здобувача освіти обумовлюється чіткою послідовністю дій педагогічного працівника, що складають цілісний алгоритм впровадження медіадидактичних інструментів. Кожен крок цього алгоритму забезпечує перехід від емоційного сприйняття інформації до її скрупульозного технічного аудиту та критичної рефлексії. Такий системний підхід дозволяє не лише актуалізувати аналітичні навички здобувачів освіти, а й сформувану стійку професійну позицію, засновану на верифікованих даних та стандартах якості, табл.3.5.

Таблиця 3.5

Алгоритм впровадження медіаграмотності на заняттях в ЗПО

Крок алгоритму	Дія для педагога	Необхідний інструментарій
Стоп-емоція	Демонстрація відео з YouTube, що містить професійну помилку.	Відеоматеріали, інтерактивна дошка.

	Запитання до аудиторії: «Яка ваша перша думка?».	
Перевірка джерела	Пропозиція ідентифікувати автора контенту та визначити його ймовірну мету (фінансовий зиск, «хайп», навчання).	Смартфон, інструменти OSINT (відкриті джерела пошуку).
Технічний аудит	Постановка завдання щодо пошуку підтвердження дій автора в офіційній документації чи технічних регламентах.	Електронні підручники, сайти виробників обладнання.
Рефлексія	Модерування дискусії щодо ризиків, які несе дане відео для майстра-початківця (метод «Мікрофон»).	Групова дискусія.

Для досягнення максимальної ефективності, медіаосвітні компоненти мають бути присутні на кожному етапі заняття, підсилюючи кожен його сегмент, рис. 3.5.

Рис.3.5. Структура заняття з впровадженням медіаграмотності

Підсумковим етапом імплементації методики Learn to Discern у систему професійної освіти є формування багаторівневої структури очікуваних результатів. Кожен рівень обумовлює трансформацію особистості здобувача від пасивного споживача контенту до фахівця, здатного здійснювати скрупульозний аудит будь-якої технологічної інформації. У такий спосіб ми прагнемо актуалізувати не лише технічні навички роботи з цифровими інструментами, а й виховати етичну відповідальність за результати своєї праці в умовах маніпулятивного медіасередовища, рис.3.6.

Рис.3.6. Очікувані результати: професійна верифікація

Досягнення зазначених результатів дозволяє реалізовувати принципи медіаграмотності, як ключовий елемент фахової майстерності в цифрову епоху. Завдяки скрупульозному дотриманню алгоритмів верифікації, здобувач не просто отримує диплом, а стає конкурентоспроможним фахівцем, чия професійна позиція обумовлена критичним аналізом та доказовістю, а не вірусною інформацією з соціальних мереж.

3. Алгоритм створення медіапродукту для здобувачів освіти за журналістськими стандартами

Створення авторського контенту вимагає від учасників освітнього процесу дотримання жорстких етико-професійних рамок. Використання основних журналістських стандартів під час розробки медіакейсів є гарантом якості та об'єктивності навчального матеріалу. Це дозволяє уникнути ретрансляції упереджень та забезпечує здобувачам освіти доступ до верифікованої інформації, рис.3.7.

Рис.3.7. Основні журналістські стандарти

Використання журналістських принципів у педагогічній практиці є гарантом інформаційної безпеки здобувачів освіти.

Точність та самокорекція реалізується через здійснення педагогічним працівником перевірки термінології, цифр та назв. У разі виявлення помилок у навчальному матеріалі, їх негайне виправлення є проявом академічної доброчесності.

Повнота висвітлення імплементується в навчальний кейс, через вичерпні відповіді на запитання: «Хто? Що? Де? Коли? Як? Навіщо?», що забезпечує цілісність сприйняття професійної ситуації.

Оперативність та актуальність втілюється, через контент, що має відповідати сучасному стану технологій та ринку праці, уникаючи застарілих методик.

Достовірність та верифікація актуалізується через застосування посилань на авторитетні першоджерела (ДСТУ, техпаспорти виробників). Використання анонімних джерел допускається лише як елемент вправи на критичне мислення (пошук маніпуляцій).

Проектування медіапродукту – це складний багаторівневий процес, що поєднує змістове наповнення та технічне втілення. Системний підхід до алгоритму розробки забезпечує логічну цілісність та дидактичну ефективність фінального результату, рис.3.8.

Рис.3.8 Алгоритм розробки медіапродукту

Методична послідовність дій запобігає хаотичності викладу та технічним помилкам.

Визначення жанру та хронометражу є ключовим етапом, оскільки у професійній освіті час є критичним ресурсом, тому оптимальним форматом є стратегія Microlearning, так званого мікронавчання, що базується на подачі матеріалу невеликими, логічно завершеними порціями.

Хронометраж 3 – 5 хвилин, це «золотий стандарт» для утримання високої концентрації уваги.

Вибір конкретного медіажанру визначається дидактичною метою та типом пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Представлена матриця дозволяє систематизувати підходи до створення контенту, де кожен формат об'єктивує окрему грань професійної компетентності, від операційної точності до критичного аналізу соціальних ризиків, табл.3.6.

Таблиця 3.6.

Жанрова матриця навчального медіаконтенту в системі ЗПО

Жанр медіапродукту	Змістове наповнення та ключові характеристики	Педагогічна функція	Очікуваний результат
Відеоінструкція	Містить чіткий, покроковий алгоритм виконання операції	Транслює зразкову модель професійної дії	Формування навички точного відтворення технологічного процесу.
Відеокейс (проблемна ситуація)	Експонує виробничий процес із навмисно допущеними помилками або порушеннями (технічними, безпековими).	Актуалізує аналітичні здібності	Розвиток навички детекції помилок та професійної верифікації ситуації.
Експлейнер	Візуалізація та просте пояснення складних фізичних, хімічних чи технологічних процесів, що приховані від ока.	Спрощує когнітивне сприйняття абстрактних понять	Подолання «бар'єру невидимості» складних систем.
Соціальний ролик	Акцентування уваги на етичних аспектах	Формує ціннісні	Розвиток етичної

	професії, безпеці праці, екологічній відповідальності або інклюзії.	вектори особистості фахівця	стійкості та відповідальності за наслідки праці.
Відео-інтерв'ю (Vox Pop)	Стислі коментарі від експертів галузі, роботодавців або успішних випускників щодо вимог ринку праці.	Верифікує навчальний матеріал через досвід практиків	Підвищення мотивації та професійної ідентифікації.
Відео-репортаж	Динамічний огляд реального виробничого середовища (цеху, лабораторії), знятий у форматі «ефекту присутності».	Імплементує метод імерсивного навчання	Ознайомлення з корпоративною культурою та сучасним обладнанням.

Аналіз аудиторії важлива складова у створенні медіапродукту, оскільки матеріал не може бути «для всіх». Педагогічний працівник має адаптувати контент під конкретний рівень:

- рівень підготовки, зокрема використання термінології, яка вже відома здобувачам освіти, або введення поглиблених професійних понять;
- врахування психологічних особливостей, а саме: темпу сприйняття, візуальних вподобань покоління Z/Alpha (динамічний монтаж, відсутність «води», візуальні підказки);
- контекст використання, в розрізі інклюзивності медіапродукту, де саме здобувач освіти буде це дивитися? (у галасливій майстерні потрібні великі субтитри, вдома – повний аудіосупровід).

Формування концепції, що включаєв себе *тему та ідею*, це так зване дидактичне ядро – «ДНК» медіапродукту.

Тема (Об'єкт) – окреслює межі знань, відповідає на питання «Про що?», наприклад, «Зварні шви».

Ідея (Суть/Меседж) – те, що має залишитися в думках після перегляду, відповідає на питання «Навіщо ми це дивимось» (наприклад, «Неякісний шов – причина руйнування всієї конструкції»).

Синопсис – не сценарій, а стислий виклад змісту, який дозволяє побачити структуру проекту цілісно та розкриває відповіді на базові питання.

Експозиція – яку проблему ми розглядаємо?

Розвиток – які факти/маніпуляції ми демонструємо?

Кульмінація – де критична точка верифікації (момент істини)?

Фінал – який висновок має зробити здобувач освіти?

Наявність синопсису в Sony Vegas Pro дозволяє заздалегідь розпланувати кількість доріжок, необхідні футажі та місця для текстових акцентів.

Ретельна проробка зазначених пунктів перетворює хаотичне відео на інструмент точкового впливу. Такий підхід гарантує, що здобувач освіти не просто «подивиться ролик», а пройде через запланований педагогом когнітивний процес.

Сценарій навчального медіакейсу є фундаментом, на якому будується взаємодія здобувача з інформацією. Використання професійних технік сценарної майстерності дозволяє педагогічному працівнику створювати імерсивні вправи, що стимулюють критичне мислення та професійну рефлексію.

Структурні елементи навчального сценарію включають в себе три ключові складові.

Сюжетна лінія – побудова логічного ланцюжка подій, що розгортаються навколо професійної проблеми або кейсу.

Супровід відео – розробка текстових коментарів, титрів та графічних акцентів, що підсилюють візуальний ряд.

Аудіоряд – планування дикторського тексту, звукових ефектів та музичного фону для підтримки динаміки сприйняття, рис.3.9.

Рис.3.9. Методика написання навчального сценарію

Дотримання етичних стандартів та алгоритмізація процесу розробки дозволяють трансформувати педагогічного працівника з транслятора інформації на професійного сценариста навчального досвіду. Це гарантує створення контенту, який є не лише технічно досконалим, а й етично бездоганним та педагогічно ефективним.

Фінальна стадія розробки професійного навчального сценарію є критичним етапом, що визначає якість верифікації отриманих знань та глибину професійної рефлексії здобувача освіти. Системна побудова заключних модулів медіапродукту, від розв'язання проблемної ситуації до демонстрації еталонного результату, дозволяє реалізовувати державний стандарт в контексті формування у майбутнього фахівця професійних навичок. Такий підхід імплементує принципи критичного мислення у процес медіаспоживання, перетворюючи пасивний перегляд на активну когнітивну дію, табл.3.7.

Таблиця 3.7.

Структура професійного навчального сценарію (Медіакейсу)

Етап сценарію	Дидактична мета та зміст	Візуальний ряд (Video)	Аудіальний супровід (Audio)
Етап 1. Експозиція (Вступ)	Занурити здобувачів у професійний контекст, показати робоче місце та необхідні інструменти.	Середній план: фахівець у спецодязі на фоні обладнання; титр із назвою теми. Крупний план: почерговий показ справних інструментів.	«Вітаю! Сьогодні ми розберемо критично важливу операцію... Для роботи нам знадобляться: [перелік]. Переконайтеся, що ваш інструмент справний».
Етап 2. Розв'язання ситуації	Демонстрація правильного алгоритму дій та фіксація уваги на усуненні помилок.	Крупний план технічно правильного виконання; графічне виділення ключових зон.	Дикторське пояснення: «Усуваємо проблему шляхом... Зверніть увагу на правильне положення інструменту».
Етап 3. Верифікація та контроль	Перевірка рівня засвоєння матеріалу через стимулювання	Поява запитання на екрані; візуальні маркери-підказки; QR-код	Пауза або спонування: «А як би ви вчинили у цій ситуації? Перевірте

	критичного мислення.	для переходу до тестування.	себе за QR-кодом».
Етап 4. Фінал та висновки	Демонстрація еталонного результату та спонукання до професійної рефлексії.	Крупний план готового виробу. Титр: « Якість відповідає ДСТУ ». Загальний план майстра.	«Ось такий вигляд має професійно виконана робота. Порівняйте свій результат із цим еталоном. Працюйте безпечно!».

Інтеграція журналістських стандартів в структуру навчального сценарію перетворює медіапродукт із простої візуалізації на верифіковане джерело професійних знань. Дотримання етичних норм на кожному етапі, від експозиції до фінальних висновків, гарантує високу дидактичну якість контенту та формує у здобувачів освіти стійку навичку критичного аналізу інформації.

4. Особистий професійний прорив через опанування основ роботи у програмі Sony Vegas Pro.

Трансформація статичного навчального матеріалу в динамічний візуальний контент є стратегічним напрямом розвитку сучасної дидактики. В умовах кліпового споживання інформації та домінування візуальних каналів сприйняття, перехід від традиційних текстів до мультимодального сторітелінгу стає ключовим чинником підвищення пізнавальної активності та інтенсифікації навчання.

Sony Vegas Pro (нині Magix Vegas) займає унікальну нішу серед професійних систем нелінійного монтажу (NLE) завдяки своїй інтуїтивній логіці управління та гнучкості структури. Використання професійного відеоредактора Sony Vegas Pro дозволяє учасникам освітнього процесу реалізувати концепцію візуального сторітелінгу для створення високоякісних відеоінструкцій, таймлапсів виробничих процесів та інтерактивних навчальних фільмів, що відповідають сучасним стандартам медіаспоживання. Це інструмент, що дозволяє педагогічному працівнику конвертувати професійний досвід у високотехнологічний освітній продукт, від мікронавчальних роликів (microlearning) до комплексних відеоінструкцій із застосуванням ефектів доповненої візуалізації, табл.3.8.

Технологічні сегменти Sony Vegas Pro у створенні освітнього контенту

Технологічний сегмент	Функціональне наповнення	Дидактичне призначення
Нелінійний монтаж (TL-logic)	Робота на часовій шкалі з необмеженою кількістю аудіо- та відеодоріжок.	Синхронізація декількох ракурсів виробничого процесу для створення панорамного бачення операції.
Аудіо-візуальний синтез	Вбудований повнофункціональний аудіоредактор із підтримкою VST-плагінів та багатоканального звуку.	Створення чистого, професійного дикторського супроводу без сторонніх шумів, що критично для сприйняття інструкцій.
Ефекти та композитинг	Використання хромакею, маскування об'єктів та вбудованих відеоефектів (VFX).	Виділення ключових вузлів обладнання, створення акцентів на деталях та моделювання ситуацій, недоступних у реальній зйомці.
Інтерактивний рендеринг	Підтримка широкого спектра форматів та кодеків (AVC/HEVC) з апаратним прискоренням (GPU).	Оптимізація контенту під різні пристрої: від широкоформатних панелей у майстернях до смартфонів здобувачів.
Event Pan/Crop & Track Motion	Можливість динамічного масштабування та панорамування в межах кадру.	Створення ефекту «лупи» для детального вивчення мікропроцесорів, зварних швів чи ювелірних операцій.

Ключові вектори трансформації Vegas Pro у методичну екосистему в контексті створення якісного, етичного та конкурентоспроможного освітнього простору.

Конвергентність інструментів – Vegas Pro об'єднує функції відеомонтажу, аудіостудії та графічного редактора, що дозволяє створювати цілісний навчальний кейс в межах одного програмного вікна.

Психологічна комфортність інтерфейсу – відсутність надмірного технічного навантаження стимулює творчу активність учасників освітнього процесу, дозволяючи зосередитися на змістовному наповненні.

Валідація професійних навичок – використання професійного ПЗ підвищує цифрову репутацію педагогічного працівника, демонструючи

здобувачам освіти приклад сучасного володіння технологіями в обраній галузі.

Процес опанування складного інструментарію Sony Vegas Pro є нелінійною траєкторією професійного зростання. Вона передбачає поступову трансформацію когнітивних навичок, від елементарного маніпулювання медіафайлами до створення складних дидактичних конфігурацій у відеоформаті. Кожен етап цього алгоритму наближає педагогічного працівника до реалізації ролі медіадизайнера навчального середовища, табл.3.9.

Таблиця 3.9.

Генезис професійної суб'єктності в процесі медіавиробництва

Етап	Зміст технічного та методичного зростання	Результат прориву
Технічна адаптація	Опанування інтерфейсної логіки (Timeline, Trimmer, Preview), вивчення гарячих клавіш та принципів нелінійного монтажу. Базова корекція: сегментація та деструкція надлишкових фрагментів.	Формування бази. Перетворення первинного відеоматеріалу на структурований навчальний елемент.
Візуальна акцентуація	Перехід до багатошарової композиційної побудови. Інтеграція титрів та динамічних маркерів, що фокусують увагу на вузлових деталях обладнання чи етапах технологічного циклу.	Методичний дизайн. Відео стає логічно завершеною візуальною інструкцією з чіткими акцентами.
Аудіовізуальна синергія	Робота з акустичною структурою проекту: шумозаглушення, вирівнювання рівнів дикторського супроводу. Застосування інструментів швидкості (Velocity) для аналізу мікропроцесів.	Естетична цілісність. Створення психологічно комфортного контенту, що мінімізує когнітивне навантаження.
Ефекти присутності	Використання технології Chroma Key та маскуванню для	Технологічна суб'єктність.

	експозиційної інтеграції педагогічного працівника в робочий простір віртуальної схеми чи майстерні.	Педагогічний працівник стає центральним суб'єктом медіапродукту, керуючи увагою аудиторії.
Авторська дистрибуція	Оптимізація параметрів рендерингу під різні мережеві екосистеми . Формування персонального репозиторію автентичних медіаресурсів, що відповідають етичним нормам.	Експертне лідерство. Створення унікального банку цифрових активів та розвиток особистого бренду педагогічного працівника ЗПО.

Sony Vegas Pro стає для учасників освітнього процесу інструментом авторської самоідентифікації. Педагогічний працівник, який створює власний якісний відеоконтент, автоматично підвищує свій авторитет у цифровому середовищі та забезпечує здобувачам освіти ексклюзивний наочний матеріал, який неможливо знайти в загальному доступі.

Процес створення авторського навчального медіаконтенту потребує чіткої алгоритмізації та дотримання поетапної технологічної дисципліни. Системна робота в середовищі Sony Vegas Pro базується на послідовному переході від структури проєкту до фінальної верифікації та експорту продукту. Такий методологічний підхід забезпечує не лише технічну якість візуального ряду, а й дидактичну доцільність кожної монтажної операції, перетворюючи відео на потужний інструмент професійно-орієнтованого навчання.

Реалізація цього алгоритму дозволяє педагогу вийти за межі аматорського монтажу, створюючи продукти, де технічна досконалість слугує дидактичній меті. Кожна дія, від вибору частоти кадрів до параметрів фінального рендерингу, є усвідомленим кроком до створення екологічного та ефективного навчального контенту, табл.3.10.

Таблиця 3.10.

**Комплексний алгоритм реалізації медіапроєкту
в середовищі Sony Vegas Pro**

Технологічний етап	Ключові операції та інструментарій	Методична та технічна валідація
Препродакшн та ініціація	Створення проєкту через File/ New (стандарт 1080p, 30fps). Систематизація	Забезпечення сумісності контенту з сучасними платформами (YouTube,

	вихідних медіаданих у єдиній локальній директорії.	месенджери) та оптимізація швидкості обробки даних.
Сегментація та лінійна збірка	Імпорт файлів (File/Import Media). Розміщення контенту на Timeline . Використання інструментів S (Split) для нарізки та Delete для деструкції артефактів.	Формування логічної структури навчального відео, усунення інформаційного шуму та пауз, що відволікають увагу здобувачів освіти.
Візуальна ефекторика та композитинг	Накладання переходів (Transitions) та відеоефектів (Video FX). Використання Pan/Crop для акцентування уваги на технічних деталях.	Посилення наочності складних виробничих процесів через візуальні акценти та динамічне кадрування.
Аудіовізуальна синхронізація	Робота з доріжками через Track Motion. Редагування рівнів гучності, накладання озвучення та фонові музики.	Досягнення синергії між візуальним рядом та вербальним інструктажем, що критично для професійного сприйняття.
Фінальна верифікація та рендеринг	Виділення фінальної зони монтажу (Loop Region). Кодування через Render As (рекомендовано MainConcept AVC/AAC).	Отримання верифікованого, етичного освітнього продукту, готового до дистрибуції в цифрові екосистеми ЗПО.

Опанування Sony Vegas Pro забезпечує учасникам освітнього процесу технологічну суб'єктність, оскільки є не лише засобом візуалізації, а потужним механізмом професійного самовираження, що дозволяє створювати етичний, верифікований та методично вивірений контент, адаптований до реалій сучасної професійної освіти.

5. Проектування авторських навчальних матеріалів в онлайн сервісах: від ідеї до етичного втілення.

Імерсивна методика – це не просто використання сервісів для краси, а створення «середовища занурення», де здобувачі освіти навчаються медіаграмотності через взаємодію з професійним контентом.

Принцип інтерактивного сторітелінгу в імерсивних медіа – це універсальний алгоритм, який працює як для простого лонгріду в Canva, так і

для складного квесту в Genially. Це перетворення навчання з «розповіді про...» на «проживання події».

Інструмент – лише декорація, а сторітелінг – сценарій, за яким здобувачі освіти проживають професійну пригоду, рис.3.10.

Рис.3.10 Принцип інтерактивного сторітелінгу в імерсивних медіа

Розглянемо структуру навчального досвіду, де кожен інструмент виконує свою специфічну роль у системі медіаграмотності.

Найкраще ці сервіси працюють у зв'язці, так званий ланцюжок імерсії:

- Canva, де створюємо візуальні активи: схеми, фото з ШІ-артефактами;
- інтегруємо їх у Genially, створюючи інтерактивну задачу на пошук помилок;
- результати аналізу та найкращі роботи публікуємо у Padlet для створення загальногрупової бази верифікованих знань.

Використання цих сервісів перетворює навчання з «читання про медіаграмотність» на «життя в медіаграмотному середовищі». Здобувач освіти не просто вчить правила – він проєктує, помиляється і виправляє у реальному часі.

В руках сучасного педагогічного працівника сервіси – Canva, Genially та Padlet це не просто набір програм, а деталі конструктора, з якого будується Екосистема занурення, табл. 3.11.

Порівняльна таблиця архітектури досвіду

Цифровий інструмент	Роль у навчальній екосистемі	Домінантна активність здобувача освіти	Результативність (Hard & Soft Skills)
Padlet	Агрегатор знань та когнітивний хаб. Платформа для групового OSINT-дослідження.	Колективний пошук, систематизація джерел та крос-верифікація даних.	Навички колаборації та здатність структурувати великі масиви інформації.
Genially	Імерсивний симулятор. Середовище для гейміфікованого занурення у професійні кейси.	Проходження сценаріїв із розгалуженою логікою («Вибір – Наслідок»).	Критичне мислення та здатність приймати рішення в умовах медіа-невизначеності.
Canva	Лабораторія візуальної стратегії. Інструмент втілення креативних ідей та етичного дизайну.	Моделювання авторського контенту з використанням генеративного ШІ.	Візуальна грамотність та дотримання стандартів академічної доброчесності (маркування).

Справжня імерсія в медіаграмотності – це не лише «красива картинка», а стратегічно спроектований шлях здобувача освіти, де він проходить через чотири рівні сприйняття інформації. Сучасний педагогічний працівник трансформується з ролі «лектора» до ролі *дизайнера освітнього простору*, який проектує не просто заняття, а цілісну атмосферу професійного виклику.

Розглянемо, як саме технічні можливості сервісів перетворюються на конкретні рівні залучення: від першої емоційної реакції на візуал до спільного творення верифікованого контенту, табл.3.12.

Концепція імерсії: екосистема занурення

Рівень імерсії	Механіка занурення	Роль педагога-дизайнера
Емоційний	Використання професійного сторітелінгу та	Створює атмосферу «Реального виклику» (Case Study)

	яскравого візуалу (Canva).	
Діяльнісний	Активна взаємодія з елементами: натискання, перетягування (Genially).	Проектує гіперпосилання та приховані підказки.
Когнітивний	Самостійне дослідження та пошук істини (Padlet/Osint).	Виступає модератором дослідницького процесу.
Соціальний	Спільне творення та миттєвий зворотний зв'язок (Kahoot).	Керує динамікою та змагальним моментом.

Імерсивний підхід перетворює здобувача освіти з «аналітика-детектора», який просто фільтрує бруд, на «архітектора-креатора», який на основі перевірених даних будує нову цифрову реальність.

Сучасний педагогічний працівник бачить не просто окремі сервіси, а цілісний алгоритм конструювання імерсивного заняття, від створення візуального сторітелінгу до автоматизації навичок верифікації.

Кроки трансформації від педагогічного працівника до дизайнера освітнього досвіду.

1. Canva створює «гачок» – емоційне залучення.
2. Genially занурює в проблему – діяльнісний рівень.
3. Padlet вчить перевіряти – когнітивний аналіз.
4. LearningApps відточує майстерність.
5. Kahoot підбиває підсумок – соціальна рефлексія.

Розглянемо покрокові алгоритми для кожного сервісу, що дозволяють структурувати процес створення медіапродукту нового покоління – від вибору шаблону до публікації готового кейсу, та об'єднані в єдину операційну карту технологічної трансформації освітнього контенту, табл.3.13.

Таблиця 3.13.

Операційна карта технологічної трансформації освітнього контенту

Сервіс та призначення	(URL)	Алгоритм створення медіапродукту	Глибина та методична цінність результату
CANVA.	canva.com	Дизайн. Оберіть тип	Створення

<p>Професійний візуальний сторітелінг</p>		<p>(презентація/постер). Контент. Додайте текст, фото чи AI-генерації. Інтерактив. Додайте посилання та QR-коди на джерела. Анімація. Оберіть динамічні переходи для сторітелінгу. Публікація. Збережіть як PDF чи інтерактивне посилання.</p>	<p>атмосфери професійного виклику та візуальної довіри до контенту.</p>
<p>GENIALLY: Імерсивна архітектура кейсів</p>	<p>genial.ly</p>	<p>Шаблон. Оберіть Interactive Image або Gamification. Шари. Створіть вікна (Windows) та підказки (Tooltips). Навігація. Налаштуйте переходи між слайдами (Go to page). Елементи. Додайте анімовані кнопки заклику до дії Спільний доступ. Отримайте Full-screen link для демонстрації.</p>	<p>Формування навичок прийняття рішень у нелінійних професійних сценаріях.</p>
<p>PADLET: OSINT-платформа аналітики</p>	<p>padlet.com</p>	<p>Формат. Оберіть тип дошки (Стіна, Полотно, Потік). Налаштування. Задайте назву та правила верифікації. Наповнення. Додайте перший пост із професійним кейсом. Взаємодія. Налаштуйте коментарі та оцінювання (рейтинг). Поширення. Надішліть QR-код групі для спільної роботи.</p>	<p>Синхронізація групового аналізу та колективна перевірка джерел у реальному часі.</p>
<p>LEARNINGA PPS: Гейміфікація</p>	<p>learningapps.org</p>	<p>Тип. Оберіть вправу (Класифікація, Пари, Групування).</p>	<p>Автоматизація когнітивних навичок</p>

верифікації		<p>Інструкція. Напишіть завдання (напр., «Відсортуйте джерела»).</p> <p>Картки. Створіть пари «Текст – Відео» або «Факт – Судження».</p> <p>Фідбек. Напишіть мотивуючий текст для переможця.</p> <p>Демонстрація. Використовуйте Full-screen link для уроку.</p>	розрізнення маніпулятивного контенту.
КАНООТ!: Діагностика медіастійкості	kahoot.com	<p>Питання. Оберіть тип (Вікторина чи Правда/Неправда).</p> <p>Медіа. Додайте зображення чи відео для аналізу.</p> <p>Час. Налаштуйте ліміт часу для тренування швидкості реакції.</p> <p>Запуск. Оберіть режим (Live або Self-paced).</p> <p>Рефлексія. Проаналізуйте звіт про помилки групи.</p>	Миттєвий зворотний зв'язок та динамічне оцінювання рівня критичного мислення.

Цифрова трансформація освіти не замінює підручник на екран, а змінює саму природу навчального досвіду. Медіаграмотність в умовах сьогодення – не знання про те, як нас обманюють, а набуті вміння створювати світ, у якому правда має візуальну вагу, технічне підтвердження та етичний фундамент.

III-кластер педагога: генеративний інструментарій 2.0 - персональний «інтелектуальний спецназ» педагогічного працівника в умовах обмеженого часу та високих вимог до освітнього медіаконтенту. Такі інструменти дозволяють за лічені хвилини створювати те, на що раніше йшли дні: від ідеальних планів уроків до професійної озвучки та візуалізації складних технічних процесів. Сьогодні III не конкурент, а найпотужний асистент педагога, табл.3.14.

Таблиця 3.14

III-кластер педагога: генеративний інструментарій 2.0

Домен контенту	Інструмент	Ключова «фішка» для освіти	Покликання
----------------	------------	----------------------------	------------

Текст та сенси	Chatgpt / Claude / Gemini	Написання сценаріїв, планів, адаптація складних текстів.	chatgpt.com
	Perplexity AI	Пошукова система з посиланнями на джерела (ідеально для фактчекінгу).	perplexity.ai
Візуалізація	Midjourney / Dalle 3	Високоякісна художня генерація ілюстрацій.	bing.com/create
	Leonardo.AI	Можливість керувати стилем та створювати прозорі фони для Genially.	leonardo.ai
	Adobe Firefly	Етичне використання (навчений на ліцензійних фото Adobe).	firefly.adobe.com
Презентації	Gamma App	Створення структури презентації та дизайну за 1 хвилину.	gamma.app
	Curipod	Генерація інтерактивних слайдів з опитуваннями.	curipod.com
Аудіо та музика	Suno / Udio	Створення пісень про професію або фонові музики для квестів.	suno.com
	Adobe Podcast	Очищення звуку (перетворює запис на диктофон у студійну якість).	podcast.adobe.com
Відео та аватари	Heygen / D-ID	Створення «мовця-аватара» (наприклад, оживити видатного майстра).	heygen.com

	Luma Dream Machine	Створення реалістичних відеокліпів 5-секундних для фону.	lumalabs.ai
Спец-інструменти	Chatpdf / Humata	«Спілкування» з великими методичними посібниками в pdf.	chatpdf.com
	Magicschool.AI	Спеціалізований хаб: від генератора тестів до написання листів батькам.	magicschool.ai

Інтелектуальна екосистема педагогічного працівника 2.0 є балансом між потужністю інструментарію та чистотою джерел. Імерсивне навчання стає ефективним лише тоді, коли воно побудоване на фундаменті довіри, прозорості та поваги до інтелектуальної власності. Ось головна мета трансформації – створення медіаконтенту, який є одночасно інноваційним, естетичним та бездоганим з погляду права.

6.3. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ОСНОВИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ: ВЕРИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА ФАКТЧЕКІНГ

Рекомендовані питання для обговорення:

1. Анатомія цифрової ілюзії: колесо цифрового балансу
2. Спектр дезінформації: матриця класифікації медіапасток.
3. Алгоритми перевірки достовірності інформації: метод SIFT та чек-листи верифікації джерел.
4. Інструменти пошуку першоджерел візуального контенту (Google Lens, TinEye).
5. Інструменти протидії кібершахрайству та перевірка посилань на шкідливе програмне забезпечення.

Література: 3, 5, 7, 10, 13, 15, 20, 21, 26, 28, 30, 31, 34.

Завдання до заняття:

1. Опрацювати теоретичний матеріал з методики фактчекінгу та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 2.
2. Підготувати експертне дослідження (лабораторний кейс) на тему: «Експертиза цифрового контенту: інструментальна верифікація та детекція маніпуляцій»
3. Проєкт повинен включати наступні кроки розслідування:
 - визначити об'єкт цифрової експертизи: знайти та зафіксувати (скріншот/посилання) приклад сумнівного контенту. Обґрунтувати, чому цей контент викликав підозру.
 - описати свій шлях перевірки за алгоритмом верифікації SIFT: (Stop, Investigate, Find better coverage, Trace the source) – зупинись, досліди джерело, знайди кращі підтвердження, простеж першоджерело.
 - висновок та «Інструкція з безпеки»: сформулювати фінальний вердикт: Автентично / Маніпуляція / Фейк. Скласти коротку рекомендацію для здобувачів освіти: як не стати жертвою саме цього типу маніпуляції.

ТЕМА 3

ПРАКТИКУМ: СТВОРЕННЯ ЕТИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО КЕЙСУ ТА ЦИФРОВЕ ПОРТФОЛІО ПЕДАГОГА П(ПТ)О

Рекомендовані питання для обговорення

1. Методика інтеграції медіаграмотності у викладання професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки.
2. Структура розробки інтерактивних вправ для здобувачів освіти за методикою «Вивчай та розрізняй».
3. Алгоритм створення медіапродукту для здобувачів освіти за журналістськими стандартами
4. Особистий професійний прорив через опанування основ роботи у програмі Sony Vegas Pro.
5. Проектування авторських навчальних матеріалів в онлайн сервісах: від ідеї до етичного втілення.

Література: 1, 2, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 23, 24, 25, 29, 32.

Завдання до заняття

1. Опрацювати теоретичний матеріал з методики створення етичного контенту та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 3.
2. Підготувати підсумковий проєкт (цифрове резюме) на тему: «Створення цифрового профайлу». Формат виконання: інтерактивний мікро-сайт (Canva) або цифровий хаб (Genially / MS Teams).
3. Проєкт рекомендовано виконувати за наступним алгоритмом:
 - Обрати платформи та оболонки. Рекомендація: Canva Sites, Genially тощо
 - Наповнити цифрове резюме: фото або стилізований неймережею аватар;
 - прізвище, ім'я;
 - освіта;
 - місце роботи та посада;
 - інструментарій: винесіть іконки сервісів, які ви опанували (лого Canva, Padlet, LearningApps, ChatGPT);
 - меседж: сформулюйте ваше «Педагогічне кредо 2.0», наприклад, «Навчаю професії через призму критичного мислення».

6.4. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання для самоконтролю до теми 1

1. Охарактеризуйте взаємозв'язок між цифровою етикою та медіакультурою сучасного педагогічного працівника.
2. Розкрийте ключові стратегії дотримання академічної доброчесності при створенні авторського контенту.
3. Дайте характеристику поняттю «цифрова гігієна» в умовах гібридної війни.
4. Оцініть склад і структуру власного цифрового споживання за останній тиждень. Якою є частка: по-перше, освітнього контенту; по-друге, розважального; по-третє, новинного? Як змінилася ця структура з початком повномасштабного вторгнення?
5. Проаналізуйте склад джерел, з яких ви отримуєте професійну інформацію. Поділіть їх на: офіційні державні ресурси, фахові спільноти у соцмережах та месенджери. Які з них є найбільш прогнозованими та надійними?
6. Побудуйте «колесо цифрового балансу» (компетентності: створення контенту, верифікація, безпека, етика, комунікація). Подивіться на отримане колесо, наскільки воно є круглим? Які сфери потребують негайного вдосконалення?
7. Якими онлайн-інструментами для візуалізації ви користуєтесь (Canva, Genially, PowerPoint тощо)? Чи звертали ви увагу на ліцензійні умови використання зображень у цих сервісах? Ознайомтеся з табл. 1 та зробіть висновки щодо безпечності платформ.

Таблиця 1

Рейтинг інструментів для створення контенту за рівнем академічної безпеки

Для візуалізації та дизайну	Для інтерактивного навчання
Canva (підтримує українську освіту, етичні бібліотеки)	Genially (високий рівень захисту даних)
Adobe Express (ліцензований контент)	LearningApps (відкриті освітні ресурси)
Piktochart (професійна інфографіка)	Kahoot / Quizizz (ігрові етичні формати)
Microsoft Designer (інтеграція з	Padlet (контрольоване середовище)

Для візуалізації та дизайну безпекою MS)	Для інтерактивного навчання
--	-----------------------------

Питання для самоконтролю до теми 2

1. Проаналізуйте основні тенденції поширення фейків в українському медіапросторі за останній місяць.
2. Охарактеризуйте обов'язкові кроки верифікації інформації за алгоритмом SIFT.
3. Які інструменти пошуку та в якому порядку ви застосуєте для перевірки сумнівного фото з місця подій?
4. Що означає термін «інформаційна бульбашка» та як вона впливає на об'єктивність педагога?
5. Які ознаки маніпуляцій у заголовках (клікбейт) ви можете виділити в освітніх новинах?
6. Розкрийте сутність поняття «дипфейк» та опишіть методи його візуального розпізнання.
7. Чи доводилося вам особисто спростовувати недостовірну інформацію у батьківських чи робочих чатах? Які аргументи були найбільш дієвими?
8. Протягом якого часу ви зазвичай перевіряєте новину, перш ніж поширити її (зробити репост)? Чи користуєтеся ви ресурсами StopFake або Фільтр?

Питання для самоконтролю до теми 3

1. Охарактеризуйте співвідношення між авторським правом педагогічного працівника та принципами відкритої освіти (OER).
2. Розкрийте зміст поняття «етичний навчальний кейс». Чим він відрізняється від звичайної лекції?
3. Який взаємозв'язок між медіаграмотністю педагогічного працівника та рівнем критичного мислення здобувачів освіти?
4. Чи можна використовувати скріншоти підручників або відео з YouTube у власних презентаціях без порушення етики?
5. Де можна отримати верифіковані зображення та шаблони, що мають ліцензію на безкоштовне використання?
6. Які онлайн-сервіси дозволяють створити цифрове портфоліо з дотриманням приватності персональних даних?
7. Назвіть головну перевагу впровадження інфомедійної грамотності у систему професійної освіти.

6.5. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. У Національній стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні визначено стратегічні пріоритети цифровізації та інформаційної гігієни до:

- а) 2030 року;
- б) 2050 року;
- в) 2040 року;
- г) 2028 року.

2. Медіаграмотність – це:

- а) вміння аналізувати, оцінювати та створювати медіаповідомлення у різних формах;
- б) вміння користуватися лише електронною поштою;
- в) здатність до придбання дорогої техніки;
- г) розповсюдження будь-якої інформації в мережі.

3. Який нормативний акт є базовим у сфері діяльності медіа та інформаційної безпеки в Україні з 2022 року:

- а) Закон України «Про медіа»;
- б) Закон України «Про телебачення і радіомовлення»;
- в) Закон України «Про газету»;
- г) Кодекс журналістської етики.

4. Алгоритм верифікації інформації SIFT включає наступні кроки:

- а) стоп, досліди джерело; знайди краще висвітлення; відстеж контекст;
- б) скануй, ігноруй, фільтруй, транслюй;
- в) сфотографуй, інтригуй, фантазуй, терпи;
- г) скопіюй, інформуй, фактуй, тлумач.

5. Першим кроком при отриманні емоційно забарвленої новини має бути:

- а) негайне поширення (репост) у робочі чати;
- б) крок «Стоп» (зупинка емоційної реакції та перевірка);
- в) написання гнівного коментаря;
- г) видалення соцмереж

6. Педагог планує створити презентацію в Canva. Чим йому доцільніше керуватися при виборі зображень:

- а) брати будь-які фото з Google-пошуку;
- б) використовувати зображення з ліцензією Creative Commons або вбудовані етичні бібліотеки сервісу;
- в) копіювати скріншоти з підручників інших авторів без посилань;
- г) відгуками в соцмережах про «красиві картинки»

7. Концепція «Інформаційної гігієни» передбачає:

- а) витрату часу на перегляд усіх новин поспіль;
- б) налаштування двофакторної автентифікації та фільтрацію джерел інформації;
- в) купівлю нового антивірусу щомісяця;
- г) відмову від використання Інтернету.

8. Створення безпечного цифрового освітнього середовища для учасників освітнього процесу ЗПО є:

- а) не важливим;
- б) життєво необхідним та стратегічним завданням педагога;
- в) за бажанням майстра;
- г) не на часі під час війни.

9. Рішення педагога щодо поширення інформації у навчальних групах:

- а) базуються на швидкості появи новини;
- б) ухвалюються після верифікації через офіційні джерела (mon.gov.ua, rfu.gov.ua тощо);
- в) оцінюються винятково за кількістю «лайків»;
- г) залежать від настрою колег.

10. Цифрове портфоліо педагога повинно містити:

- а) лише особисті фотографії;
- б) структуровані методичні розробки, сертифікати та зразки етичного контенту;
- в) пасивні посилання на чужі сайти;
- г) ігри та розваги.

11. Види маніпулятивного контенту, які атакують свідомість в

медіапросторі:

- а) фейки, дипфейки, мова ворожнечі, клікбейт;
- б) лише довгі тексти;
- в) лише чорно-білі фотографії;
- г) електронні таблиці.

12. До інструментів верифікації зображень (пошуку першоджерела) належать:

- а) Microsoft Word;
- б) Google Lens, TinEye, RevEye;
- в) Калькулятор;
- г) Adobe Reader.

13. Чим відрізняється дезінформація від місінформації:

- а) нічим, це синоніми;
- б) у дезінформації є намір зашкодити, у місінформації – це помилка без злого умислу;
- в) у місінформації головною метою є заробіток, а в дезінформації – розвага;
- г) дезінформація буває лише в газетах.

14. Як дипфейки можуть вплинути на освітній процес:

- а) позитивно, вони завжди покращують якість відео;
- б) негайно призводять до виходу з ладу комп'ютера;
- в) можуть спотворити висловлювання офіційних осіб та створити неправдиве уявлення про події;
- г) ніяк не впливають.

15. Академічна доброчесність передбачає:

- а) копіювання текстів без змін;
- б) посилання на джерела та самостійне виконання роботи;
- в) використання чужих логінів;
- г) приховування авторства.

16. Цифрова культура педагога – це:

- а) вміння швидко друкувати;
- б) комплекс знань, умінь та етичного ставлення до використання технологій у професійній діяльності;
- в) наявність останньої моделі смартфона;

г) вміння зламувати паролі.

17. OSINT (Open Source Intelligence) – це:

- а) можливість повернути частину податку;
- б) методика збору та аналізу даних з відкритих джерел для верифікації фактів;
- в) назва графічного редактора;
- г) вид комп'ютерного вірусу.

18. Основним документом, що підтверджує стратегію медіаосвіти в навчальному закладі, є:

- а) Концепція впровадження медіаосвіти в Україні;
- б) розклад занять;
- в) телефонна довідка;
- г) статут бібліотеки.

19. Проєкт «Фільтр» – це:

- а) назва програми для редагування фото;
- б) національна онлайн-платформа з медіаграмотності Міністерства культури та інформполітики;
- в) деталь до принтера;
- г) назва поштового сервісу.

20. Чи вважається використання ШІ-генераторів тексту (як ChatGPT) без зазначення цього факту порушенням академічної доброчесності:

- а) не вважається ні за яких умов;
- б) вважається, якщо це не обумовлено правилами курсу чи завдання;
- в) вважається тільки у вихідні дні;
- г) вважається лише для учнів, але не для викладачів.

7. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

OSINT (Open Source Intelligence) – методика збору та аналізу інформації з відкритих джерел (соціальні мережі, реєстри, супутникові знімки) для підтвердження або спростування певних фактів.

Авторське право – сукупність прав, що належать автору у зв'язку зі створенням і використанням твору (навчального контенту, зображень, відео), які виникають внаслідок факту його створення і не потребують реєстрації.

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання.

Академічна доброчесність у професійній освіті – етична поведінка викладача та учня, що передбачає самостійне виконання практичних та кваліфікаційних робіт, коректне цитування технічної літератури та використання лише легального програмного забезпечення.

Верифікація інформації – процес перевірки даних на достовірність, точність та відповідність дійсності за допомогою надійних джерел, інструментів аналізу метаданих та логічного співставлення фактів.

Дезінформація – завідомо неправдива інформація, яка створюється та поширюється з метою введення в оману, маніпулювання громадською думкою або отримання політичної чи економічної вигоди.

Дипфейк (Deepfake) – реалістичний мультимедійний контент (відео, фото, аудіо), створений або змінений за допомогою алгоритмів штучного інтелекту, що демонструє події чи висловлювання, які насправді не відбувалися.

ЗПО (Заклад професійної освіти) – тип закладу освіти, що забезпечує реалізацію потреб громадян у професійній освіті, оволодіння ними робітничими професіями, спеціальностями та кваліфікацією відповідно до їх інтересів, здібностей та стану здоров'я.

Електронне портфоліо майстра виробничого навчання (педагога) – персональний цифровий простір, де систематизовано та візуалізовано результати професійної діяльності, методичні розробки та сертифікати, створений за допомогою онлайн-інструментів для демонстрації фахового рівня та проходження атестації.

Інформаційна гігієна – комплекс правил та звичок, спрямованих на фільтрацію інформаційних потоків, критичне оцінювання джерел та захист власної свідомості від маніпулятивного контенту.

Інформаційна гігієна у професійній діяльності – здатність педагога відфільтрувати застарілу або недостовірну технічну документацію та навчальні ресурси, використовуючи лише верифіковані джерела інформації (офіційні стандарти, сайти виробників обладнання, державні реєстри).

Інформаційна стійкість (resilience) – здатність особистості або суспільства протистояти деструктивним інформаційним впливам, швидко адаптуватися до змін в медіаполі та відновлюватися після інформаційних шоків.

Кібербезпека педагога – стан захищеності особистих даних, цифрових пристроїв та освітніх ресурсів викладача від несанкціонованого доступу, вірусних атак та цифрового шахрайства.

Критичне мислення – здатність людини аналізувати отриману інформацію, ставити під сумнів очевидні твердження, розпізнавати логічні помилки та формувати обґрунтовані власні висновки.

Ліцензії Creative Commons – міжнародна система типових договорів, які дозволяють авторам поширювати свої твори на певних умовах (наприклад, із дозволом на некомерційне використання або обов'язковим зазначенням авторства).

Медіаграмотність – сукупність знань, навичок та умінь, що дозволяють людям аналізувати, оцінювати, створювати медіаповідомлення у різних формах, а також розуміти роль медіа в суспільстві.

Мережева етика (нетикет) – система правил поведінки, спілкування та взаємодії в електронному середовищі, що ґрунтується на повазі до гідності особистості та дотриманні загальнолюдських моральних норм.

Онлайн-інструменти створення контенту – спеціалізовані веб-сервіси та хмарні платформи (Canva, Genially тощо), що дозволяють проектувати мультимедійні навчальні матеріали без глибоких знань програмування чи дизайну.

ПО (Професійна освіта) – система підготовки кваліфікованих кадрів, яка передбачає здобуття особами теоретичних знань та практичних навичок для виконання певного виду професійної діяльності.

Фактчекінг – методика виявлення помилок та навмисних викривлень у медіатекстах шляхом перевірки кожного факту за декількома незалежними та авторитетними джерелами.

Цифрова екосистема закладу П(ПТ)О – інтегроване інформаційне середовище (LMS Google Classroom, Moodle, електронні журнали), у якому

педагог реалізує завдання Національної стратегії-2030 щодо цифровізації та забезпечує безпечну комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу.

Цифрова трансформація освіти – стратегічний процес переходу на нові моделі навчання, що базуються на комплексному використанні цифрових технологій, зміні педагогічних підходів та формуванні безпечної цифрової екосистеми згідно з Національною стратегією-2030.

Цифровий освітній контент професійного спрямування – інтерактивні навчальні матеріали (віртуальні інструкційні карти, 3D-моделі вузлів та агрегатів, навчальні відеоролики), створені з дотриманням етичних норм для формування конкретних професійних компетенцій у здобувачів освіти.

8. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Хмарної Лілії Віталіївни за електронною поштою kharnaliliya@gmail.com або у вайбер за номером +38-099-29-98-532

9. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів. URL: <https://edera.gitbook.io/academic-integrity-course-powerpoint/>
2. Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» (IREX): портал для освітян. URL: <https://www.irex.org/uk/project/learn-discern-education-l2d-ed>
3. Детектор Медіа: онлайн-ресурс про медіаграмотність та маніпуляції. URL: <https://ms.detector.media/>
4. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 1 грудня 2022 року № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
5. Закон України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
6. Закон України «Про освіту» (стаття 12. Ключові компетентності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n294>
7. Інструмент InVID для верифікації відеоконтенту (настанова користувача). URL: <https://www.invid-project.eu/tools-and-services/invid-verification-plugin/>
8. Інструментарій з інфомедійної грамотності для закладів професійної освіти. URL: <https://irex.org.ua/materials/toolbox-vocational-education>
9. Інструменти Canva для створення навчального контенту: інструкції та шаблони. URL: https://www.canva.com/uk_ua/navchannya/
10. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <https://ms.detector.media/mediaprosvita/post/16501/2016-04-20-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
11. Курс «Медіаграмотність для освітян» на платформі Prometheus. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:CZ+MED101+2021_T1
12. Марафон з медіаграмотності: як навчити учнів П(ІТ)О критичному мисленню. URL: <https://vseosvita.ua/marathon/media-literacy>
13. Медіанавігатор: інтерактивний посібник для викладачів з верифікації контенту. URL: <https://medianavigator.org/>
14. Методичні рекомендації щодо дотримання академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/akademichna-dobrochesnist>
15. Національна онлайн-платформа «Фільтр» з медіаграмотності. URL: <https://filter.mkip.gov.ua/>
16. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. (Із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ № 294-р від 25.03.2025 та Постановою КМ № 1796 від 31.12.2025)) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>

- 17.Онлайн-курс «Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності». URL: <https://veryverified.eu/uk/>
- 18.Платформа Дія. Освіта: серіал «Основи кібербезпеки». URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/cyber-hygiene>
- 19.Посібник для тренера: вправи на деконструкцію фейків та маніпуляцій. URL: <https://irex.org.ua/resursi-dlya-vchiteliv>
- 20.Посібник з верифікації: як перевірити цифровий контент в умовах надзвичайних ситуацій. URL: https://verificationhandbook.com/book_ua/
- 21.Пошук першоджерел зображень: сервіс TinEye. URL: <https://tineye.com/>
- 22.Про академічну доброчесність: Закон України (Закон № 3272-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3272-20>
- 23.Про професійну освіту: Закон України (Проект/нова редакція 2025). URL: <https://osvita.ua/vnz/reform/93380/> (або посилання на офіційний портал ВРУ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>)
- 24.Ресурсний центр з медіаграмотності для викладачів П(ПТ)О. URL: <https://iteach.com.ua/media-literacy/>
- 25.Сервіс Genially для створення інтерактивних плакатів та ігор. URL: <https://visualigly.com/genially-manual-ukr/>
- 26.СтопФейк (StopFake): спростування неправдивої інформації про Україну. URL: <https://www.stopfake.org/uk/golovna/>
- 27.Стратегія інформаційної безпеки України до 2025 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41005>
- 28.Твій Інструментарій: як розпізнати дипфейк та ботів. URL: <https://verified.un.org/uk/take-care-before-you-share>
- 29.Цифрові навички для вчителів (Цифрограм на порталі Дія). URL: <https://osvita.diia.gov.ua/digigram>
- 30.Чат-бот «Стоп-фрод»: перевірка сумнівних посилань. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/stopfraud/>
- 31.Чек-лист для перевірки джерел інформації (за методикою IREX). URL: <https://www.irex.org/resource/media-literacy-checklist-ukrainian>
- 32.Штучний інтелект в освіті: етичні виклики та можливості. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-vykorystovuvaty-shi-v-shkoli-etyka-ta-pravya/>
- 33.Що таке Creative Commons та як легально використовувати чужі фото. URL: <https://creativecommons.org.ua/about/>
- 34.Як перевірити новину: чек-лист фактчекера. URL: <https://imi.org.ua/advice/yak-pereviryty-novynu-za-5-khvylyn-i43468>